

**Pol iratuluwi nongan sahin imu
iya kili
Hu Korin
Nongan imu**

Pe iro tandrohonga lenge Pol, kol ngawan Korin ara kol hakol ita kol namandran hape Akaya ita kolo hu Krik. Pe Pol mbukenan ara yiy ndramat imu para pohoweya nongna Yesu iya kol ngawan Korin, pe iro mwonen ara, ara mbultere tahu ndramat hurokum ara irayah iro kol ngawan ara. Hapeko iro mwonen Pol itali hu pe iyapo mbulen iya hape yi, ara hu nopwaran hurayah kili hu ndramat mepo hurokum para kol ngawan Korin. Pwen tehen torako Pol iratuluwi nongan aro, ara para kiyki lohongai hiyan kiya kili hu, pe kiramwaniyani hu nopwaran tahu.

Pol ara koyun isikirani hu Kristen para Korin, matisan lohongai ndrisiyon tahu kinpwoke pwi. Pe matisan kultuw hiyan tahu kiya pwalngengei. Yiy iwong iya kultuw imwonen para hu yesowai koro mbusiy, pe iya hu nopwaran ngara karayah kiro mwonen yihu ndramat konho hilingi Mwoiwan Haiyan ata Ngindrai, mepo ngara kiluwani hu kiya tokuyai tahu, ara pwi. Pe iwong i iya kultuw hiyan para totohun, pe iya hu yuk-yuk mepo Mwoiwan Haiyan ngara kiykiy kiya kili hu Kristen. Pe iwong tehe yihu ndramat mepo hu kanmat, ara andre hu kasa tine paiwe yi.

Hu melit masih aro, ara ngara kiyki nopwaran kiya kili hu para Korin, pe Pol iwong iya nongan hiyan masih para kisopwat hu para hu kapahas kiya namiliwai pwokeyan ta Ngindrai. Nongan sahin para puk mepo yihu Kristen soyon ngara kanamiliy masih, ara sapta 13. Ita sapta ara, ara Pol iyingani tehe kultuw para ndriya ndramat kimbulihi hu ndramat hayah, ara yukyuk ihohin mepo Ngindrai ngara kiykiy kiya kili ndramiran hu.

¹ Yo Pol, uratuluwi nongan iye, iyapolo nali worou Sostenes. Ngindrai kintakinima yolu iya namiliwai pwokeyan atan tehe aposel ata Kristus Yesu.

² Pe nongan iye iya kili hu mepo hurokum hutora kol ngawan Korin, mepo Kristus Yesu kiniyoh hu pe hu kanrayah hu ndramiran haiyan. Yihu pe hu masih mepo hutora masih kene mepo hu ngara kayoh kiya ngala Yapan Yesu Kristus torou—mepo Yapan tahu, pe torou i.

³ Pahas pe ndriya wayis iya kili Ngindrai Tamarou pe ata Yesu Kristus kiro sura wawu.

Pol irawuloh

⁴ Yo lang masih ngara kurawuloh kiya kili Ngindrai sata wawu, paratesah, kiniyki pahas tan kinsa kili wawu iya kili Kristus Yesu.

⁵ Paratesah, iya kili yiy opu, wawu kanpep iya hu melit masih hiyan iya sai masih—pe iya hu nongna masih handra-handra, pe iya hu lohongai iman masih—

⁶ paratesah titiye towu iya mbulya Kristus, ara Ngindrai kinmbusiy kintayah mannan ita mwalinga wawu.

⁷ Pwen tehen tora ko, akandroisi hu yukyuk para mwoiwa wawu pwi, iro mwonen wawu tora longe Yapan Yesu Kristus torou para kipwaingani yiy.

⁸ Pe yiy andre kipwokeyani wawu kipoo lang kiya hapwen, pwen pe andre akoro mwoimwoi kiya hu mwomwan kiro mwonen lenge Yapan Yesu Kristus torou.

⁹ Ngindrai mepo tesah ipwai, ara andre kimbusiy, pe iyoh wawu para akambultere kiyaharong kiyapolo Norun Yesu Kristus mepo Yapan torou.

Hu ndramat hu rokom hu masilpat mwalinga hu pohon

¹⁰ Pwen upwatisingi isa kili wawu nali pe pisu iya ngala Yapan torou Yesu Kristus, para wawu masih koro ndriya sih kiya kili hamou-hamou kiya tesah wawu pwai, pe wawu mbuna kamasilpat, hapeko lohonga wawu ara kiya wule handra ko, pe kiro mwonen.

¹¹ Wawu nali pe pisu, yihu ndrai sih ta Klowe hayah, ara husa nese ndraingo tehe wawu rakokowai mwalinga wawu.

¹² Ndroiya lohongo ara tehen toro: Hamou ta wawu ngara kipa, << Yo ngara kuro ndruwa Pol,>> pe hamou kipa; <<Yo ngara kuro ndruwa Apollos,>> pe hamou kipa, <<Yo ngara kuro ndruwa Kepas,>> pe hamou i, ngara kipa, <<Yo ngara kuro ndruwa Kristus.>>

¹³ Pe kinlahiy para Kristus kimasilpat pwi. Pe yo Pol uho ndrungak kei tondrih sata wawu, ndre? Pe wawu wiri paptais ara iya ngala Pol, ndre?

¹⁴ Yo urawuloh iya kili Ngindrai tehe hamou tawawu kinwiri paptais kili yo pwi, Krispus pe Kayus opu,

¹⁵ pwen tehen tora ko, hamou tawawu mbuna kipa iwiri paptais iya ngolo.

¹⁶ (Ndronkonan, tehe hu ndrai sih ata Stepanas, ara hu wiri paptais kili yo, hapeko hamou hira ndron kapa kiwiri paptais kili yo, ara kunlahiy para kulohonganiy pwi.)

¹⁷ Paratesah, Kristus ara kinpwandrisa yo para kusa pe kusumuluwani hu ndramat, ara pwi, hapeko para kupohowe nongan hiyan—pe kinna sura hu nongan para lohongai waison ta ndramat mepo para kiluwi lohonga ndramat, ara pwi, paratesah, matisan pwoke para kei tondrih ta Kristus kirayah mwaihei o.

Rapaingi Kristus iho kei tondrih, ara lohongai Waison ta Ngindrai pe Pwoke tan

¹⁸ Paratesah, nongan hiyan para kei tondrih, ara nongan mwaihei o iya kili hu ndramat mepo andre hu kasongsin. Hapeko worou mepo Ngindrai kinsopwat worou, ara pwoke ta Ngindrai isa kiltou.

¹⁹ Paratesah, pwayan kinpwai toro: <<Andre kupwalngani lohongai waison tahu mepo lohonga hu waison; pe lohongai iman ta hu ndramat mepo lohongahu iman, ara andre

kumbusi hu para hu kamakokowu.>>

²⁰ Ndramat lohongan waison, ara aleheh? Pe ndramat para hinuwani nongan para pwahanou, ara ita aleheh? Ndramat lohongan iman para lang hasap mahapo, ara aleheh? Ngindrai kinmbusi lohongai waison ta hu ndramat para kol pwan kinna mwaihei opu, ndre pwi?

²¹ Paratesah, nondriya lohongai waison ta Ngindrai, hu ndramat para kol pwan mepo lohongahu waison, ara hu kanpahasani yiy pwi. Pe Ngindrai ara ipwes iya nongan mepo pohowe pe lohongai waison kinto aliy pwi, para kisopwat yihu mepo hu pwotisingi lohongahu.

²² Pe hu Yutah hunamiliy para hu kanimey hu kaipisa pwoke, pe hu para Krik hu ngara kaseyeh lohongai waison,

²³ hapeko yowu ara topo pohowe Kristus mepo kanrapaingi yiy iho kei tondrih, pwen nongan iye iya kili hu Yutah, ara iratti hingorowa hu, pe iya kili hu Ndramira Lah, ara nongan mwaihei o.

²⁴ Hapeko iya kili hu mepo Ngindrai kiniyoh hu, yihu para Yutah pe hu para Krik, ara nongna Kristus ara pwoke ata Ngindrai pe lohongai waison ata Ngindrai.

²⁵ Paratesah, lohongai mepo waison pwi ata Ngindrai, ara lohongai waison iya mepo iramwaitini lohonga ndramat waison para kol pwan, pe hu mbulya Ngindrai mepo pwoke para aliy pwi, ara pwokeyan iya, iya pwoke ta ndramat para kol pwan.

²⁶ Pwen wawu nali pe pisu, wawu kalohongani wawu ro tapeh iro mwonen Ngindrai iyoh

wawu. Pe wawu soyon pwi, ara lohonga wawu waison iya nimnim ta hu ndramat, pe hu soyon pwi, ara ndruwa hu ara hiyan pwi.

²⁷ Hapeko Ngindrai kintakinima lohongai waison pwi ta ndramat para kol pwan, para kiyki masirai kiya kili hu ndramat lohongahu waison. Pe Ngindrai kinrakinima hu melit mepo pwokeyahu pwi para kol pwan, para kiyki masirai kiya kili hu mepo hu pwokeyan.

²⁸ Pe Ngindrai kinrakinima hu melit mepo hu ndramat para kol pwan hunimei ara mwaihei o—pe hu melit ngalahu pwi para kol pwan—para kipwalngani pwoke para hu melit mepo ma ngala hu,

²⁹ pwen pe andre hamou kisap ngalan kiya mbulmara Ngindrai, ara pwi.

³⁰ Hapeko tunan yiy opu, pwen wawu tora kili Kristus Yesu. Yiy mepo isarayah lohongai waison torou iyau kili Ngindrai—mepo imbusi kultuwayirou imwonen, pe turayah haiyan, pe irakonuhi rou.

³¹ Pwen tehen tora ko, tehe pwayan kinpwai pwen toro: <<Yiy mepo pakisap ngalan, ara kiro kili Yapan pe kisap ngalan.>>

2

¹ Wawu nali pe pisu, irayah isa kili yo tehen toro yi, iro mwonen usa pohowe titiye kokohon ata Ngindrai usa kili wawu, ara kunsu kinna polo hu nongan ndripiro ihohin pwi, ndre kinna polo lohongai waison ata ndramat, ara pwi.

² Paratesah, tandrohongan uro sura wawu, ara umbusi lohongo para kunlohongani melit handra pwi, hapeko kuro lohongani Yesu Kristus opu mepo kanrapaingi yiy iho kei tondrih.

³ Yo usa kili wawu ara pwoke to pwi, pe unoh turuwe yo pe ulemen.

⁴ Pe nongno pe hinonou uro wiriy, ara kinna sura lohongai waison ndre nongan para kiluwi lohonga wawu, ara pwi, hapeko ipwaingani pwoke ta Mwoiwan Haiyan,

⁵ pwen pe lohongai ndrisiyon tawawu, ara andre kinto ndruwa lohongai waison ta ndramat, ara pwi, hapeko andre kiho ndruwa pwoke ta Ngindrai.

Lohongai waison ta Ngindrai ara Mwoiwan Haiyan ngara kipwainganiy

⁶ Pe ndrokonan tehe yowu pohowe nongan handra para lohongai waison iya kili hu mepo lohongahu iman, hapeko lohongai waison aro, ara ta hu hasap para mahapo, ndre ta hu pohon para hasap para mahapo pwi, mepo lohongai waison ta hu andre kihipwen o mwaihei, ara pwi.

⁷ Pukene, yowu pohowe lohongai waison ta Ngindrai, lohongai kokohon mepo Ngindrai ikulaniy pe kinrakiniman para andre kihari ngalarou kiya aliy ma kol pwan kintayah mapu.

⁸ Hapeko hamou tahu pohon para hasap para mahapo, ara lohongan kinleu kinna aliy pwi, paratesah, kapa hu kapahas kiya aliy, ara andre

hu kanrapaingi Yapan para ngana pwoke ara pwi.

⁹ Hapeko pwayan kinpwai pwen kinpa:

<<Tegah mara ndramat kinnimei mapu,
pe tegah ndrainga ndramat kinhilingiy
mapu,

pe kinleu kinna lohonga ndramat hamou mapu,
ara hu melit mepo Ngindrai kinmwanyaniy
pwen ata hu mepo ndriyahu imbulihi
yiy—

¹⁰ pe hu melit ariyo, ara Ngindrai kinpwainganiy
pwen kinsa kili worou iyau kili Mwoiwan
Haiyan atan.

Pe Mwoiwan Haiyan ngara kisehe hu melit
masih, pe hu melit kokohe masih i, ata Ngindrai.

¹¹ Paratesah, hamou kinlahi kipahasani hu
lohonga ndramat hamou, ara pwi, mwoiwa
ndramat mbukenan opu mepo ita kili yiy, ara
ipahasaniy. Pe iya harong o tehe hu lohonga
Ngindrai ara hamou kinpahasaniy pwi, Mwoiwa
Ngindrai opu ipahasaniy.

¹² Pe tegah worou kanwiri, ara mwoiwa
ndramat para kol pwan, ara pwi, hapeko
Mwoiwa Ngindrai mepo iyau kili yiy, para andre
lohongarou kileu kiya hu melit masih mepo
Ngindrai kinikiy mwaihei opu, kinsa kiltou.

¹³ Nongan yowu wong iyaliy ara iye, ara yowu
kanwong kinna lohongai waison mepo ndramat
para pwan ihinuwani yowu iyaliy, ara pwi,
hapeko nongan mepo Mwoiwan Haiyan
ihinuwani yowu iya aliy. Yowu ratiyani nongan
ndrokonan para mwoiwarou, iyapolo hu nongan

mepo Mwoiwan Haiyan ihinuwani worou iya aliy.

¹⁴ Ndramat mepo lohonga Mwoiwan Haiyan kinto kili yiy pwi, ara andre kinwiri hu melit Mwoiwa Ngindrai kikiy kiya kili yiy pwi, hapeko andre kiyirowei tehe ara lohongai waison kinto aliy pwi. Pe lohongan andre kinileu kinna aliy pwi yi, paratesah, hu melit ara, ara andre kanimwaniyaniy kiyau kili Mwoiwan Haiyan opu.

¹⁵ Pe ndramat mepo Mwoiwan Haiyan iro kili yiy, ara ilahiy para kiramwayani hu melit masih, hapeko yiy mbukenan, ara hamou para kol pwan kinlahiy para kiramwayani yiy, ara pwi.

¹⁶ Paratesah, <<Hiyeh ipahasani lohonga Yapan, pe ilahi para kipwahanou yiy eh?>> Hapeko lohonga Kristus ara iripo kiltou.

3

Hu ndramat hurokum pe hu pohon tahu

¹ Wawu nali pe pisu, andre kunwong kinsa kili wawu tehe hu ndramat mepo Mwoiwan Haiyan ngara kiluwani wawu, ara pwi, hapeko tehe hu ndramat para kol pwan—pe lohongai ndrision tawawu, ara tehe ta hu mbunah malaman mepo hutora kili Kristus.

² Pe uhang wawu sus, pe anandrinai mandrowan, ara pwi, paratesah, wawu kanlahi para akayan mapu, pe ndrokonan para aliy, ara wawu kanlahiy mapu yi.

³ Paratesah, wawu tora ndron pahandra kultuwaye wawu para kol pwan. Pe wawu ngara kamaimai pe takokowai mwalinga wawu, pwen

iyinganiy tehe wawu tora ndron kultuw para kol pwan. Pe kultuwaye wawu ipwainganiy tehe wawu tora lohonga ndramat para kol pwan.

⁴ Paratesah, kiro mwonen ndramat hamou kipa, <<Yo ngara kuro ndruwa Pol,>> pe hamou i ara kipa, <<Yo ngara kuro ndruwa Apollos,>> pwen kultuwaye wawu ara iyinganiy tehe wawu tora ndron tehe hu ndramat para kol pwan.

⁵ Pwen kiya mulan para aliy, tesah hiyan ita kili Apollos, pe tesah hiyan ita kili Pol? Hilu ara hilu ndramat para poya mbulen opu mepo imbusi wawu pwotisingi lohonga wawu—tehe Yapan kinrakinima hilu pwen iya mbulya hilu.

⁶ Yo uhasi anandrinai, pe Apollos itilingi ndran iya ndritan, hapeko Ngindrai opu, ara ngara kimbusi anandrinai ara kimandra.

⁷ Pe tunan aro ko, yiy mepo ngara kihisiy, pe yiy mepo ngara kitilingi ndran kiya aliy, ara mwaihei o, hapeko Ngindrai opu, ara ngara kimbusi hu anandrinai ara kamandra.

⁸ Pe ndramat mepo ihisiy, pe ndramat mepo itilingi ndran iya aliy, ara mbulya hilu handra ko. Pe Ngindrai andre kiyki kene mbulen ta hamou-hamou tahlilu, kiho ndruwa mbulen hilu mbusiy.

⁹ Paratesah, worou ara ngara kasusuye kiyaharong pe kapo mbulya Ngindrai, pe wawu ara pingé Ngindrai, pe yumwa Ngindrai.

¹⁰ Pe iyau pahas ta Ngindrai mepo kiniykiy kinsa kili yo, ara iyki lohongai waison isa kili yo tehe ndramat para puliya seu para kurandroyi ndroho seu, pe ndramat hamou ita pun seu iya

aliy. Hapeko hamou-hamou kipunokulani seu ara hiyan pe kipun.

¹¹ Paratesah, hamou kinlahiy para kirandroyi ndroho seu hawum tehe Yesu Kristus kinrandroyin pwen, ara pwi.

¹² pe kapa ndramat hamou kipun seu kiro ndroho seu aro kiya pat kol, ndre pat siliwa, ndre hu pat lahayan, ndre kei, ndre sike wit, ndre ndromndriu,

¹³ pwen mbulya yihu ndramat ara, pe sehe mbulya hu mepo ngara kambusiy, ara Ngindrai andre kimbusiy kisa yelan kiro mwonen Lenge tamwanye. Pe mwan andre kitimwiy pe kiyngani sehe mbulen ndramat hamou-hamou ngara kimbusiy.

¹⁴ Pe kapa tesah mepo kanpuliy pwen ara kiro hiyan, pwen ndramat para puliya seu ara, ara andre kiwiri kenen.

¹⁵ Hapeko kapa mbulyan ara kisongut, pwen ndramat ipuliy ara, ara andre kikuni koran, hapeko andre Ngindrai kisopwat yiy—pwen tehe ndramat hamou mepo sopwat yiy isa mawen mwan.

¹⁶ Pe wawu pahasaniy tehe wawu mbukenan ara yumwa totohun namandran ta Ngindrai, pe Mwoiwa Ngindrai ara ita kili wawu.

¹⁷ Pe kapa ndramat hamou kipwalngani yumwa totohun namandran ta Ngindrai, ara Ngindrai andre kipwalngani ndramat ara, paratesah, yumwa totohun ta Ngindrai, ara haiyan, pe wawu mbukenan, ara yumwa totohun namandran ara.

¹⁸ Pe wawu mbuna kapakarawani wawu mbukenan. Kapa hamou ta wawu kipa ndre yiy

ara ipahan iya lohongai para hasap para mahapo, pwen kirayah tehe ndramat hamou mepo <<lohongan waison pwi,>> pwen andre lohongan kirayah waison.

¹⁹ Paratesah, lohongai waison para kol pwan iye, ara irayah tehe lohongai mwaihei o iya mbulmara Ngindrai. Tehe pwayan kinpwai kinpa: <<Irakokowi lohongai waison ta hu ndramat iya hu lohongai hiyan tahu, mepo hu ngara kapakarawani hu ndramat kiya aliy.>>*

²⁰ Pe nongan haiyan handra yi, ipa, <<Yapan ipahasani tehe lohongahu ndramat lohongahu waison, ara pwalngengei o.>†

²¹ Pwen torako, wawu mbuna kasap ngala hu ndramat mepo hu pohon para kol pwan! Melit masih kene ara ata wawu,

²² konan Pol, ndre Apollos, ndre Kepas, ndre kol pwan, ndre kimat ndre taleh, ndre mahapo ndre kamulan—melit masih ara, ara ata wawu,

²³ pe wawu ara ata Kristus, pe Kristus, ara ata Ngindrai.

4

Kultuw ndrokonan para mbulya aposel

¹ Pwen aro ko, ara wawu kanime yowu tehe hu ndramat para poya mbulya Kristus tapeh, pe iyki mbulen para yowu kapohowe hu nongan kokohon ta Ngindrai.

² Pe mbulen Ngindrai kiniykiy kinna kili hu ndramat, ara hu kapombulen kiyapolo lohongai ndrisiyon.

* **3:19:** Job 5:13 † **3:20:** Psalm 94:11

³ Pe kuniyki lohongo kinna nongan wawu rasmusut isa kili yo iya aliy, ara pwi, ndre iya lohonga ndramat para kol pwan, para kuro tine nongan. Pe ndrokonan para aliy, ara yo mbukeno kunho rasmusut nongan kinsa kili yo pwi.

⁴ Paratesah, kunlahiy para kulohongani melit handra mwomwan umbusiy pwi, hapeko ara kinmbusiy tehe mwomwan kinto kili pwi, ara pwi. Yapan opu andre kiramwanyani yo.

⁵ Pwen tehen torako ma lang kinsa mapu, wawu mbuna kapiye nongan para kiyki kora ndramat, akalonge kipoo Yapan kisa. Pwen yiy andre kimbusi lohongai kokohon ta hu ndramat mepo ita lokuhan, ara andre kiwiri kisa yelan ngawan. Pe kiro mwonen lang ara, Ngindrai andre kihari ngala ndramat hamou-hamou.

⁶ Pwen wawu nali pe pisu, hu melit aro, ara kunmbusiy pwen kinsa kili yo mbukeno pe Apollos para hiyan ta wawu, pwen andre wawu kawiri hinonou kiyau kili yowu kiya ndroiya nongan mepo kanpwai ipa; << Mbuna akambusi melit kiramwaitini tesah mepo kanratuluwiy.>> Pwen andre wawu kansikiye hamou kihohin kili hamou, ara pwi.

⁷ Paratesah, hiyeh imbusi wawu pe wawuro hin kili hu hayah? Pe tesah ita kili wawu mepo wawu konho wiriy pwi? Pe kapa wawu kanwiri, pwen paratapeh pe wawu hari ngala wawu tehe wawu ara pwi masih?

⁸ Melit masih wawu ndroisiy, ara akanwiri topwei! Pe menmena wawu ara kinhon! Pe wawu kantayah hu king—pe konan yowu ara

pwi! Yo ulohonganiy tehe wawu karayah hu king, pwen pe yowu andre karayah hu king kasura wawu yi.

⁹ Paratesah, nimnim paraliy isa kili yo, ara tehe Ngindrai iyki mbulen para aposel, ara isa mulan masih, tehe hu ndramat kanrakinima hu pwen para hu kamat kiro ngawan mbulmara hu ndramat, para hu angelou kanime, pe hu ndramat i.

¹⁰ Yowu rayah tehe ndramat lohonga hu pwi iya mbulya Kristus, hapeko wawu, ara tehe hu ndramat mepo lohongahu waison iya kili Kristus! Pe yowu ara yowu mbuyei, hapeko wawu pwokeya wawu! Pe wawu ara hu ndramat huranuhuyani wawu, hapeko yowu ara hu ndramat kanranuhuyani yowu pwi!

¹¹ Pe iro mwonen ipoo isa matnen paramwandrai mahapo, ara yowu ngara kamundrui pe koyu yowu ngara kisapak, pe koiwe yowu ara ndramwirin, pe hu ndramat hu mwiriyani yowu iya mwomwan, pe hape aleheh para yowu kakuw koro aliy, ara pwi.

¹² Pe yowu ngara kapombulen pwokeyan kiya nima yowu mbukenan, pe hu ndramat ngara katten ana yowu, hapeko yowu ngara katoholi hu, pe iro mwonen hurandroyani yowu, ara yowu ngara koro tine pwokeyan.

¹³ Pe iro mwonen hu ndramat ngara kapwataranani yowu, ara yowu somwi hu hiyan o. Pe yowu rayah tehen konkon para kol pwan, pe iro tandrohongan ara ipoo isa mahapo, ara yowu rayah tehe ndramat o mwaihei—iya kili hu ndramat para kol pwan.

Pol ipwahanou pe iyuk lohongai

¹⁴ Yo kunratuluwi nongan iye para kiyki masirai kisa kili wawu, ara pwi, hapeko para kipwahanou wawu tehe wawu ara noru para nere imwonen.

¹⁵ Paratesah, konan kapa hu ndramat para memere tawawu iyau kili Kristus ara hu mapusangat, hu tama wawu, ara soyon pwi, yiy hamou opu, paratesah, iyau kili Kristus Yesu opu, yo urayah tehe tama wawu iya nongan hiyan.

¹⁶ Pwen tehen torako, urakamam tehe akoro ndruwa kultuwayi.

¹⁷ Pwen tunan aro ko, upwandrisa noru Timoti isa kili wawu. Yiy mepo noru, pe ndriyo ara imbulihi yiy, pe yiy ara iyki lohongan ndrison iya kili Yapan. Pe andre kirakelehani lohonga wawu kiya tokuyo iya kili Kristus Yesu, mepo iho ndruwa hinonou to mepo ngara kuwiri y kiro hu mbultere tahu ndramat masih mepo hu ngara karokum koro masih kene.

¹⁸ Pe hayah tawawu ara wawu pa ndre andre kunsaisai kunsaisai kili wawu pwi, pwen pe wawu ngara kasomwani wawu.

¹⁹ Hapeko pakeh andre kusa kili wawu, kapa ara namiliwai pwokeyan ta Yapan, pwen andre kuyirowe hu mepo hutora somwani hu pe hu tora wong, hapeko sehe pwoke ita kili hu.

²⁰ Paratesah, Kingtom ata Ngindrai, ara para hu nongan pwi, hapeko para pwoke.

²¹ Kiya wawu namiliy tesah? Kusa kiyapolo wasiu hamou para kumwiri yani wawu, ndre

kusa kiyapolo kultuw para namiliwai pe kultuw para ndriyai waison.

5

Nongan iya lohongai para kultuw pwassin

¹ Titiye ingau tehe kultuw para memeng ara ita mwele wawu, pe kultuw ara, ara handra masih mepo hu ndramat hukowu ta Ngindrai, ara hu konho mbusiy pwi yi. Kultuw ara, ara ndramat hamou ngara kimatiliwani nambuyu taman.

² Pe wawu sikiye wawu iya aliy! Hiyan para koyu wawu kisikirani wawu pe akarangsi wawu, pe akarasse ndramat mepo imbusiy kultuw iye, ara kiro mawen hu mbultere tawawu.

³ Paratesah, ndrokonan tehe kunto sura wawu iya nombuwe pwi, hapeko uta sura wawu iya mwoiwo. Pe uta sura wawu ara iya sai aro. Pe iya ngala Yapan Yesu torou, yo ara kunuiki kora ndramat mepo ngara kimbusi kultuw aro.

⁴ Pwen pe kiro mwonen wawu kambultere wawu, ara uta sura wawu iya mwoiwo, pe pwoke ta Yapan Yesu torou, ara ita sura wawu,

⁵ pwen ndramat aro, ara akatali yiy kiya nima Sinai, pe namiliwai para nombuwen ara andre kipwalngani yiy, pwen pe Ngindrai andre kisopwat mwoiwan kiro mwonen lenge Yapan kimui.

⁶ Wawu sap ngala wawu mbukenan, ara hiyan pwi. Wawu kowu tehe yis lumou o, ara ilahi kimbusi palawa sih sesek kingas, ndre pwi?

⁷ Pe wawu kawiri yis para mamu kiya mawen, pwen pe wawu andre karayah tehe

ndrinanohun hambut howen mepo yis aliy pwi-tehe mahapo wawu tora. Paratesah, Kristus irayah noru sipsip para Pasopa* torou, mepo kaniyki yiy tehe yukyuk para mwan kitimwiw masih.

⁸ Pwen tehen torako worou kasolowani yon para Pasopa, pe mbuna kiyapolo yis para mamu, mepo kultuw mwomwan pe kultuw pwassin, hapeko kiyapolo ndrinanohun howen mepo kultuw hiyan pe ndrokonan.

⁹ Pe kuntatuluwi nongno kinsa kili wawu para wawu mbuna kasusuye kiya sura hu ndramat mepo ngara hu kapo memeng—

¹⁰ pe kunpa hu ndramat masih para kol pwan iye ara hu ngara kambusi kultuw para pilah, ara pwi, ndre hu masih hu para mwolou, ndre hu para pahana, ndre hu ngara katotohun kiya kili hu ngindrai pwasoyou, ara pwi. Kapa tora, ara akatali kol pwan iye.

¹¹ Hapeko mahapo, uratuluwi nongan isa kili wawu para wawu mbuna kasusuye kiyasura yiy mepo ipohowe yiy nali wawu ndre pisu wawu hamou mepo ipwotisingi lohongan, hapeko kultuw para memeng, ndre mwolou, ndre ngara kitotohun kiya kili ngindrai pwasoyou, ndre ndramat hamou mepo ngara kipwataranani nongan, ndre ndramat hamou para kuimwa ndran tunguyan, ndre yiy hamou para pahana. Hu ndramat tora, ara konan, wawu mbuna kanamnam kiya sura hu.

¹² Pwen yopo hiyeh, pe andre kuiki hu mepo hutora ngawan para hu ndramat mepo hukonho

* 5:7: TP: *Pasopa* ENG: *passover*

rokum pwi, para hukoro tine nongan. Pe wawu ara para akaiki hu mepo hutora rokum para hu koro tine nongan.

¹³ Pe Ngindrai andre kiyki yihu mepo hutora ngawan hu koro tine nongan. <<Pe ndramat kultuwayin pwassin mwalinga wawu, ara akarasse yiy kiya mawen kili wawu.>>

6

Mbuna akaiki wawu mbukenan mepo wawu rokum koro tine nongan

¹ Kapa hamou ta wawu kipepet nongan kiyapolo hamou, ara wawu mbuna akawiri nali wawu kiya mbulmara nongan kili hu ndramat hu kowu ta Yapan, para hu karasusut nonagn kiya kili hu, hapeko akawiriy kiya mbulmara hu ndramira Yapan.

² Pe wawu kowu tehe hu ndramira Yapan, ara andre hu kaiki hu ndramat para kol pwan koro tine nongan, ndre pwi? Pe kapa wawu kaiki hu ndramat para kol pwan koro tine nongan, pwen tehen tapeh pe wawu kanlahiy para akaramwanye hu lohongai mendreheh pwi?

³ Pe tana wawu tehe worou andre kaiki hu angelou koro tine nongan, ndre pwi? Kapa tora, lohongai para mipwan para mahapo, ara ilahiy para akaramwanye!

⁴ Pwen tehen tora ko, kapa wawu tora pepet iya hu lohongai tora, ara ngara wawu kasok ndramat para tamwaniye para ngawan mepo kinho haiye pwi, para kiramwaniyani hu lohongai tehen tora, ndre pwi?

⁵ Upwai toro, ara para kiyki masirai kisa kili wawu. Paratapeh, hamou lohongan waision kinto mwalinga wawu pwi para kiramwanye pepet mwalinga hilu ndramat hilu pwotisingi lohonga hilu.

⁶ Hapeko akanmbusi toro pwi, ndramat hamou ipwotisingi lohongan ara iyki nalin mepo ipwotisingi lohongan, ara iro tine mbulmara nongan—pe irayah iro mbulmara hu ndramat mepo hu kanpwotisingi lohongahu pwi!

⁷ Ndrokonan para aliy, ara wawu kanmbusi mwomwan mwalinga wawu, pe ipwainganiy tehe wawu kankose masih. Paratapeh pe mbuwali wawu para akakuni nopwaran? Pe paratapeh akansomwiw para hu ndramat kapokaiwe kili wawu pwi?

⁸ Hapeko pwi, wawu pakarawani wawu mbukenan, pe wawu mbusi mwomwan, pe wawu mbusi kultuw aro iya kili hu nali wawu pe pisu wawu hu hayah mepo hupwotisingi lohongahu.

⁹ Pe tana wawu pwi tehe hu ndramat kultuwaye hu pwassin, ara andre hu kanna nondriya Kingtom ta Ngindrai pwi, ndre? Wawu mbuna akapwasike wawu mbukenan. Hu ndramat hu mbusi kultuw para pilah, ndre hu ndramat hu ngara katotohun kiya kili hu ngindrai pwaso you, pe hu ndramat kapo memeng, pe kultuw para kamai kimatiliwani kamai,

¹⁰ ndre hu ndramat para pahana, ndre hu ndramat para mwolou, ndre hu ndramat para kuimwa ndran tunguyan, ndre hu ndramat para

pwataranani nongan, ndre hu ndramat para pokaiwe—hu masih ara, ara andre hu kanna nondriya Kingtom ta Ngindrai pwi.

¹¹ Pe mamu hayah tawawu ro tehe hu ndramat tora. Hapeko Ngindrai kinmbusi wawu kantayah howen, pe kinmbusi wawu kanna haiyan, pe wawu kantayah hu ndramat imwonen iya ngala Yapan Yesu Kristus, pe iyasura Mwoiwan Haiyan ata Ngindrai torou.

Kultuw para memeng

¹² Pe ndramat hamou andre kipa, <<Melit masih ara hiyan sato para kumbusi>>—hapeko melit masih andre kiniyki hiyan pwi. <<Melit masih ara hiyan sato para kumbusi>>—hapeko melit handra andre kinmbusi yo kurayah pwandrendres para aliy pwi.

¹³ Pe ndramat hamou andre kipa,<<Anandrinai ara para ndriya ndramat, pe ndriya ndramat ara para anandrinai hapeko Ngindrai andre kipwalngani malndra kene ara.>> Nombuwe ndramat ara para kapomemeng kaliy pwi, hapeko nombuwe ndramat, ara ata Yapan, pe Yapan ara para nombuwe ndramat.

¹⁴ Pe iyau pwoke ta Ngindrai, ihingini Yapan isatine kimat, pe andre kihingini worou katine tehen aliy yi.

¹⁵ Pe tana wawu pwi tehe hu nombuwe wawu ara nombuwe Kristus hakai-hakai mbukenan, ndre pwi? Pwen pe andre kunwiri nombuwe Kristus hakai-hakai ara, pe kuiki kiyata pihin hamou para payangosai, ndre pwi? Pwukene masih!

¹⁶ Pe wawu kowu tehe ndramat mepo yiy mbukenan ippai iyapolo pihin hamou para payangosai, ara nombuwe hilu kintayah hamou, ndre pwi? Paratesah, pwayan kinpwai kinpa, <<Nombuwe hilu andre kirayah hamou o.>>

¹⁷ Hapeko yiy mepo ippai iyasura Yapan, ara mwoiwa hilu ara hamou o.

¹⁸ Pe akaro mawen kultuw para memeng. Hu pakut mwomwan masih mepo ndramat hamou ngara kimbusiy, ara iro ngawan nombuwen, hapeko yiy mepo kipomemeng kiya nombuwen mbukenan, ara imbusi pakut mwomwan.

¹⁹ Pe wawu kanpahasaniy pwi tehe nombuwe wawu, ara hu yumwa totohun namandran ata Mwoiwan Haiyan mepo ita kili wawu, ndre pwi? Yiy mepo ita nondriya wawu, pe wawu wiri yiy iya kili Ngindrai. Pe wawu ara ata wawu mbukenan pwi.

²⁰ Pe kene wawu mepo Ngindrai isowani wawu iya aliy, ara namandran iya. Pwen tehen torako, akaranuhuyani Ngindrai kiro nombuwe wawu.

7

Pwahanou para yesowai

¹ Pe iya lohongai para nongan wawu kanratuluwiy kinsa kili yo pwen, ara toro: <<Hiyan para kamai hamou mbuna kimatiliwani pihin hamou.>>

² Hapeko kultuw para memeng ara ita rayah namandran, pwen hiyan para aliy, ara kamai hamou-hamou ara kimatiliwani nambuyun

mbukenan, pe pihin hamou-hamou ara kimatiliwani nambuyun mbukenan.

³ Pe kamai hamou, ara nombuwen, ara para namiliwa pihin tan, pe pihin tan tehen aliy yi, nombuwen ara para namiliwa kamai tan.

⁴ Pe pihin, ara mbuna kihimbusani nombuwen mbukenan, hapeko kikiy kiya kili kamai tan. Pe tehen aliy opu, kamai mbuna kihimbusani nombuwen mbukenan, hapeko kikiy kiya kili pihin tan.

⁵ Kultuw para yesowai, ara walu mbuna kapa pwi kaliy, kapa walu kasomwi tehe kiro hape na, pe walu andre kaiki walu mbukenan para katohun. Pwen walu kamui kaya harong paiwe yi, pwen pe Sinai andre kinnohonou walu pwi, paratesah, akanlahiy para akarahatini namiliwai para nombuwe walu pwi.

⁶ Hapeko nongan iye ara lohongai o, pe para kipwandrandrahani wawu, ara pwi.

⁷ Pe lohongo iya kili hu ndramat masih, ara para hukoro ko tehe yo. Hapeko Ngindrai iyki yukyuk iya kili ndramat hamou-hamou para hu koro ndruwa namiliwahu. Pe hamou ara yukyuk tan handra iyata hamou.

⁸ Hapeko nongno iye, ara iya kili hu ndramat mepo hu kanyesou pwi, pe hu pihinau: Hiyan para wawu mbuna kayesou pe akamin o tehe yo.

⁹ Hapeko kapa wawu kanlahiy para wawu karahatini namiliwa nombuwe wawu mbukenan pwi, ara wawu kayesou. Paratesah, hiyan para wawu kayesou, pwen kendres para nombuwe wawu, ara andre kinpwoke pwi.

¹⁰ Pe upwandrandrahani wawu yesowai toro,

(yo pwi, hapeko Yapan ipwandrandrahaniny): Pe pihin hamou, ara mbuna kitali kamai tan.

¹¹ Hapeko kapa pihin hamou kitali kamai tan, ara mbuna kiyesou. Ndre pwi, kirakonuh pe kimui kiya kili nambuyun paiwe. Pe kamai hamou, ara mbuna kitali nambuyun.

¹² Pe nongno iye iya kili wawu masih, (iye ara nongno, hapeko nongna Yapan pwi): Kapa nali wawu hamou ma pihin tan hamou, pe pihin ara kinpwotisingi lohongan pwi, pe inamiliy para kiro sura kamai tan, ara kamai ara mbuna kitali yiy.

¹³ Pe kapa pihin hamou kiyesou pe kamai tan ara kinpwotisingi lohongan pwi, pe inamiliy para kiro sura pihin tan, ara pihin ara mbuna kitali yiy.

¹⁴ Paratesah, kamai mepo kinpwotisingi lohongan pwi, ara nambuyun kinmbusi yiy kintayah howen, pe pihin mepo kinpwotisingi lohongan pwi, ara kamai tan mepo ipwotisingi lohongan kinmbusi yiy kintayah howen. Kapa pwi, ara noru hu andre hu konto howen pwi, hapeko mahapo yihu kantayah haiyan.

¹⁵ Hapeko kapa kamai ndre pihin mepo kinpwotisingi lohongan pwi ara, pakiyau, ara konan kiyau. Kamai ndre pihin ara hilu konto pahandra lohongai iye pwi. Pe Ngindrai kiniyoh worou, ara para tukoro nondriya ndriya wayis.

¹⁶ Pwen wawu pihin, andre wawu kapahasaniy tapeh, para andre akasopwat hu kamai tawawu. Pe wawu kamai, ara andre wawu kapahasaniy tapeh, para andre akasopwat hu pihin tawawu.

Pwahanou para kultuwayi ndramat

¹⁷ Pwen kapa tora, hamou-hamou ta wawu ara kiro tehe ndramat mepo ipwotisingi lohongan, kiro nondriya sehe nopwaran mepo Ngindrai kintakiniman para hu koro ndruwan, pwen tehe Ngindrai kiniyoh hu pwen. Pwahanou to iye, ara uikiy iya kili hu ndramat masih mepo hurokum hutora masih kene.

¹⁸ Kapa ndramat hamou kansosondrih kinnatan pwen, pe kiro mwonen Ngindrai kiyoh yiy, ara mbuna kirayah tehe ndramat mepo kansosondrih kinna tan mapu. Pe ndramat hamou Ngindrai kiniyoh yiy, pe kansosondrih kinna tan pwi, ara mbuna kasosondrih kiyatan.

¹⁹ Paratesah, kultuw para sosondrih sangi ndramat, ndre kultuw para kansosondrih pwi, ara mwaihei o. Hapeko melit namandran, ara akaro ndruwa hu nongan para pwahanou ta Ngindrai.

²⁰ Pe wawu hamou-hamou ara akoro ndruwa sai, mepo Ngindrai kiniyoh wawu iya aliy para akoro ndruwan.

²¹ Pwen iro mwonen Ngindrai iyoh wawu, ara wawuro ndron tehe ndramat hamou para pwandrendres, ndre pwi? Lohonga wawu mbuna kiporu-hapeko kapa akalahiy para akaro mwoimwoi, ara akambusiy tehen aliy.

²² Paratesah, yiy mepo irayah ndramat hamou para pwandrendres iro mwonen Yapan iyoh yiy, pe iyki lohongan ndrision, ara yiy ndramat ita mwoimwoi iya kili Yapan. Pe iyawule ko, yiy mepo ita mwoimwoi iro mwonen Yapan iyoh yiy, ara yiy ndramat para pwa, ndrendres ata

Kristus.

²³ Pe kene wawu mepo Ngindrai isowani wawu iya aliy, ara namandran iya, pwen wawu mbuna karayah ndramat para pwandrendres ta hu ndramat.

²⁴ Pwen wawu nali pe pisu mepo wawu pwotisingi lohonga wawu, iro mwonen Ngindrai iyoh wawu, ara wawu hamou-hamou katotohun kiya kili Ngindrai, pe akoro manau kultuw ara.

Pwahanou iya kili hu ndramat kanyesou pwi

²⁵ Nongan iya kili hu pihin mepo hu mepo hu kanmatiliwani kamai mapu: Kunpa handra nongan para pwahanou kinyau kili Yapan kinsa kili yo pwi, hapeko nakuiki lohongo mbukeno para tamwaniye, pe iyau koisirai ta Yapan, pe uwong tehe ndramat ngara kiwong nongan ndrokonan opu.

²⁶ Paratesah, lang mahapo ara lenge nopwaran, pwen ulohonganiy tehe hiyan para kamai hamou kiro ko mwaihei tehe mahapo ita.

²⁷ Kapa anyesou pwen, ara mbuna alohonganiy para atali pihin tam. Pe kapa anyesou pwi, ara mbuna alohonge para ayesou.

²⁸ Hapeko kapa anyesou, ara pakut mwomwan kinto kili wou pwi. Pe kapa pihindrahin hamou kiyesou, ara kinmbusi pakut mwomwan pwi. Hapeko yihu mepo hu yesou, ara andre hu kaya nondriya nopwaran soyon nondriya mipwan para mahapo, pwen nakusopwat wawu para wawu mbuna kaya nondriya hu nopwaran aro.

²⁹ Hapeko wawu nali pe pisu, upwai toro, ara ndroiyn lang kinna mulai. Pe kiro mahapo kiya,

ara hu mepo mapihin ta hu, ara andre hukaro tehe hu kanyesou pwi;

³⁰ pe hu mepo hutora rang mali hu, ara tehe hu konho rang pwi, pe hu mepo hutora pwes, ara tehe hu kanpwes pwi, pe hu mepo hu ngara hu kasousou hu melit, ara tehe hu mbukenan melit ara pwi;

³¹ pe yihu mepo ngara hu kapombulen kiyau hu menmena kol pwan, ara tehe hu konhoiki lohongahu kinna aliy pwi. Paratesah, kol pwan para mahapo, pe hu melit para aliy, ara andre kihipwen.

³² Yo ara unamiliy para lohonga wawu kiro mwoimwoi kiya hu melit para kol pwan. Kamai hamou kinyesou pwi, ara ngara kiyki lohongan kiya mbulya Yapan—pe andre kipwesani Yapan tapeh.

³³ Hapeko kamai hamou mepo iyesou, ara ngara kilohonge soyon kiya hu melit para kol pwan iye—pe andre kipwesani nambuyun tapeh—

³⁴ pwen hu namiliwan, ara imasumbuwe. Pe pihin hamou kinyesou pwi, ndre pihin mepo kinmatiliwani kamai mapu, ara lohongan ngara kiyki masih kiya kili Yapan, pe iyki nombuwen pe mwoiwan masih iya kili Yapan. Hapeko pihin mepo iyesou, ara lohongan ngara kiro hu melit para kol pwan—pe andre kiro pwesani nambuyun tapeh.

³⁵ Yo urupo wong tehen toro, ara para hiyan tawawu, pe para kuiki songot sata wawu, ara pwi. Hapeko uwong, ara para mipwan tawawu kiro hiyan pe kiro mwonen, pe totohun ta wawu

kiya kili Yapan, ara mbuna kimasumbuwe.

³⁶ Pe kapa kamai hamou kilohonganiny tehe kinmbusi mwomwan, kinna kili pihin mepo kinmatiliwani kamai mapu, pe kinsokombut kinna tan, pe kapa hingirowan iya kili yiy ara kinpwoke, pe inamiliy para hilu kayesou, ara kinbusiy kiro ndruiwa namiliwan. Pe kamai ara kinmbusi pakut mwomwan pwi, hilu kayesou.

³⁷ Hapeko kapa kamai hamou ndriyan kipwoke pe ilahi para kikaituwe hingorowan mbukenan para andre kinyesou pwi, pe kinramwelehani yiy pwi, hapeko irahatini hingorowan pe namiliwan pwokeyan, ara imbusi hiyan para mbuna kiyesou kiya kili pihin mepo kinmatiliwani kamai mapu ara.

³⁸ Pwen pe kamai mepo kiwiri pihin hamou mepo kinmatiliwani kamai mapu, ara imbusi kultuw imwonon, hapeko yiy mepo kinyesou kinna kili pihin ara pwi, ara imbusi kultuw mwayih masih.

³⁹ Pihin hamou ara yiy ata nambuyun kapa nambuyun kinimat mapu, hapeko kapa kamai tan kimat, ara pihin ara ita mwoimwoi. Pe ilahiy para kiyesou kiya kili hiyeh inamiliy. Hapeko kamai mepo nakiyesou kiya kili yiy, ara yiy kinamili Yapan.

⁴⁰ Hapeko lohongo mbukeno, ara pihin ara andre kiro nondriya pwesai kapa kiro mwoimwoi o—pe upa ndre Mwoiwa Ngindrai ara iripo luwani lohongo.

*Pwahanou para anandrinai mepo ngara kaikiy
tehe yukyuk iya kili hu ngindrai pwasoyou*

¹ Kiya, iya lohongai para anandrinai mepo ngara kaikiy tehe yukyuk kiya kili hu ngindrai pwasoyou ara: Worou pahasaniy tehe <<Worou masih tuhitek lohongai iman.>> Hapeko lohongai iman ngara kimbusi ndramat kisap ngalan, pwen tehen tora ko, kultuw para ndriya ndramat kimbulihi ndramat, ara ngara kipwokeyani ndramat i.

² Pe yihu mepo hupa hupahasani melit, ara hu kanpahasaniy mapu, konan hu kapa hupahasaniy.

³ Hapeko yiy mepo ndriyan imbuluhi Ngindrai, ara Ngindrai kinpahasani yiy pwen.

⁴ Pwen pe iya lohongai para kayan anandrinai mepo kaniykiy tehe yukyuk kinna kili hu ngindrai pwasoyou: Worou tupahasaniy tehe <<ngindrai pwasoyou hamou, ara melit mwaihei o iripo kol pwan,>> <<pe Ngindrai ara hamou opu.>>

⁵ Paratesah, konan ngara kapa hu ngindrai soyon, mepo hutora kol paingan yang, pe hu topo kol pwan, (pe ndrokonan, hu <<ngindrai>> ara soyon, pe hu <<yapan>> ara soyon),

⁶ Hapeko worou, ara Ngindrai torou ara hamou opu, yiy mepo Tamarou, pe melit masih hurayah huyau kili yiy opu, pe yiy opu tutopo mwalen. Pe Yapan ara hamou opu, yiy mepo Yesu Kristus, yiy opu pe melit masih huyau kili yiy, pe iyau kili yiy opu, pe tutopo mwalen.

⁷ Hapeko hu ndramat masih, ara hu kanhitek lohongai iman iye pwi. Hu ndramat hayah, ara

hu ngara kaiki lohongahu kiya kili hu ngindrai pwasoyou ndron, tehe hu ara ndrokonan. Pwen iro mwonen hu yan anandrinai hu lohonganiny tehe kaniyki tehe yukyuk kinna kili ngindrai pwasoyou hamou, pe hu kanrahatini lohongahu pwi, pwen anandrinai ara, ara kinpwalngani hu.

⁸ Hapeko anandrinai, ara kinhoiki worou kannna pakeh kili Ngindrai pwi. Pe kapa tukanyan anandrinai hayah pwi, ara andre kinyiki mwomwan kinsa kiltou pwi, pe kapa tukayan, ara kinmbusi worou kaya hiyan kiya mbulmara Ngindrai, ara pwi yi.

⁹ Pwen pe mara wawu kiro, lohonga wawu mepo melit masih ara ita hiyan kili wawu, ara mbuna kisingori hu mepo lohongahu kinpwoke pwi iya lohongai ndrison tahu, para hu kayos kiya pakut mwomwan.

¹⁰ Paratesah, kapa hamou mepo kintahatini lohongan pwi, pe kinime wou mepo lohongan iman masih, pe aro yan anandrinai nondriya yumwa totohun hawum ta ngindrai pwasoyou hamou, ara matisan tesah ambusiy, ara kimbusi ndriyan kitine para kiyan anandrinai mepo kaniykiy pwen tehe yukyuk kinna kili hu ngindrai pwasoyou.

¹¹ Pwen nalim ndre pisum mepo kinrahantini lohongan pwi mepo Kristus kinmat kina tan ara, pwen lohongai iman tam ara, ara andre kipwalngani yiy.

¹² Pe kiro mwonen ambusi pakut mwomwan kiya kili hu kiyau sai aro pe ambusi hu kanpwotisingi lohongahu pwi, pe kiratti hingorowan, ara ambusi pakut mwomwan iya

kili Kristus.

¹³ Pwen tehen torako, kapa tesah kuyan ara kimbusi nali ndre pisu ara kiyos kiya pakut mwomwan, ara mbuna kuyan yohou ara paiwe. Pwen andre kunmbusi hu kayos pwi.

9

Mbulya Pol para hiyan tan tehe aposel hamou

¹ Yo ara urupo mwoimwoi o, ndre pwi? Pe yo ara aposel hamou, ndre pwi? Pe yo kunnime Yesu mepo Yapan torou, ndre pwi? Pe mbulyo iya kili Yapan, ara wawu anandrinai para mbulyo, ndre pwi?

² Konan kuntayah aposel hamou kinna kili hu hayah pwi, hapeko ndrokonan tehe urayah aposel isa kili wawu! Paratesah, wawu ara kinima mbulyo tehe aposel iya kili Yapan.

³ Pe yihu mepo hu ngara karasusut nongan kisa kili yo, ara nongno iye ngara kupenani yo kiya aliy.

⁴ Hiyan masih para worou kawiri anandrinai pe kayin ndran, ndre pwi?

⁵ Hiyan masih para tukawiri pihin hamou ipwotisingi lohongan, pe yiy yesowai para kiya sura tou, tehe hu aposel hayah, pe hu nali Yapan pe Kepas hu ngara kambusiy, ndre pwi?

⁶ Ndre yolu Parnapas o, ara yolu kanlahiy para kapo mbulen para mipwan hiyan tolu pwi, ndre?

⁷ Pe ndramat mepo ngara kipombulen tehe ndram hamou, ara yiy mbukenan ngara kisousou annan, ndre pwi? Pe yiy mepo ngara kihisi pingé wine hambut, ara yiy mbukenan

andre kinyan hu krep kinyau aliy pwi, ndre pwi? Pe hiyeh ngara kipwokere hu sipsip hayoi, pe kinho yin sus kinyau kili hu pwi?

⁸ Nongan upwai aro, ara iyau pwoke nopwaran ta ndramat para kol pwan opu, ndre? Nongan para pwahanou ara iwong tehen aliy i, ndre pwi?

⁹ Paratesah, ita Nongan para Pwahanou ta Mose ara ipa: <<Wawu mbuna kawasi poho mbulmwakau ma iro tapen pwisi wit.>> Pe nongan iye, ara Ngindrai ilohongani mbulmwakau pe iwong.

¹⁰ Ndrokonan tehe yiy ilohongani worou pe imbusi nongan aro, ndre pwi? Ehe nongan aro, ara kanratuluwiy torou, paratesah, ndramat ngara kitaluwe pwan, pe ndramat ngara kisuwali pwisi wit kiya mawen, ara hilu malmou kene ara hilu mbusiy para melit hiyan itapo isa, ara andre hilu kapo hiyan kiyau aliy.

¹¹ Pe kapu yowu kanhasi pwen anandrinai para mwoiwa wawu ita mwalinga wawu, pwen ara hiyan para yowu kawiri melit para nombuwe yowu kiyau kili wawu, ndre?

¹² Kapu wawu kapu hiyan masih kiya kili hu ndramat hayah para hu kapo hu memelit tawawu, kiya andre wawu kapu hiyan para yowu kapo kipopo ko, ndre pwi? Hapeko yowu kanmbusiy toro tehe ara hiyan masih pwi, paratesah, yowupa pwi iya hu lohongai tora para mbuna kiyki songot kiya nongan hiyan ata Kristus.

¹³ Pe wawu kowu tehe yihu mepo ngara kapombulen kiro yumwa totohun namandran,

ara hu ngara kapo anandrinahu kiyau aliy, ndre pwi? Pe yihu mepo ngara kapo mbulen kiro pere tuntun, ara ngara hu kapo anandrinahu kiyau hu yukyuk kiyau aliy, ndre pwi?

¹⁴ Pwen iya harong o, Yapan kinpwandrandrahaniiy tehe yihu mepo hu ngara kapohowe nongan hiyan, ara andre hu kawiri sopwat para mipwan tahu kiyau nongan hiyan.

¹⁵ Hapeko yo kunmbusi tehe ara hiyan masih tehe andre kumbusi melit aro, ara pwi. Pe kunratuluwi nongan iye para wawu kambusi hu melit aro kisa kili yo ara pwi yi. Paratesah, hiyan para kumat, pwen hamou andre kinpwasosohou tehe usap ngolo para umbusiy toro pwi.

¹⁶ Paratesah, iro mwonen upohowe nongan hiyan, ara kinna hiyan para kusap ngolo kiya aliy, ara pwi. Pohoweya nongan ara mbulyo Ngindrai iykiy, pe andre kuwiri koran kapa kunpohowe nongan hiyan pwi!

¹⁷ Kapa ara namiliwai pwokeyan to para kupohowe nongan hiyan, ara andre kuwiri kene kiyau aliy. Pe kapa kumbusiy kinyau namiliwo pwi, pwen ara namiliwa Ngindrai iykiy para kumbusiy.

¹⁸ Pwen pe tesah hiyan andre kuwiri kiyau kene? Mbulyo ara para kupohowe nongan hiyan, pe andre kuikiy o mwaihei, pe andre kumbusiy tehe ara namiliwai pwokeyan to, tehe yo ara ndramat hamou para pohoweya nongan hiyan.

Mbulya Pol para andre kiro mwoimwoi pe kimbusiy

¹⁹ Pe konan urupo mwoimwoi, yo ara ata hamou pwi, kunmbusiy yo mbukeno urayah tehe ndramat para pwandrendres hamou ta hu ndramat masih, para andre kuluwi lohongahu ndramat soyon kasa kili Kristus.

²⁰ Pe uya kili hu para Yutah, ara urayah tehe hamou ta hu Yutah, para kuluwi lohongahu. Pe uya kili yihu mepo hutora pahandra nongan para pwahanou, ara urayah tehe hamou ta hu hutora pahandra nongan para pwahanou. Pe yo mbukeno, ara kunto pahandra nongan para pwahanou pwi, hapeko para kuluwi lohongahu mepo hutora pahandra nongan para pwahanou.

²¹ Pe uya kili yihu mepo hu konto pahandra nongan para pwahanou pwi, ara urayah tehe ndramat hamou mepo kunto pahandra nongan para pwahanou pwi, (pe yo ara kunto mwoimwoi kinna nongan para pwahanou ta Ngindrai pwi, hapeko urupo pahandra nongan para pwahanou ta Kristus). Pwen pe andre kuluwi lohongahu mepo nongan para pwahanou kinto kili hu pwi.

²² Pe uya kili hu mepo hu kanrahaini lohongahu pwi, ara urayah tehe hamou ta hu, para kuluwi lohongahu. Pe urayah melit masih iya sai masih iya kili hu ndramat masih, para andre kusopwat hayah tahu kiya hu sai aro.

²³ Pe umbusi melit masih tehen toro, ara tunan ara nongan hiyan, pwen andre kupo hu lomwes kiyau aliy.

Pwahanou para karahatini lohonga ndramat

²⁴ Pe andre wawu kowu tehe hu ndramat masih ngara hu kangap ngapilai sih, hapeko hamou opu ngara kiwiri kenen ndre, pwi? Pwen wawu kangap tora, pe kiyau sai ara, andre akawiri kene wawu kiyau aliy.

²⁵ Hu ndramat masih mepo hu ngara kanonoyou para karamwaitini hamou-hamou, ara ngara hu kaya nondriya pwahanou pwokeyan para hinonou para kirahatini hu. Hu ngara kambusiy, ara para hukawiri kasapai sih mepo andre kinto ndranga niwen pwi, hapeko worou ngara kambusiy, ara para tukawiri kasapai sih mepo andre kinto-kinto.

²⁶ Pwen tehen torako, yo ara kunmbusiy tehe ndramat mepo ita ngap pe lohongan kinro hapesah pwi, ara pwi yoh; pe kuntahatai tehe ndramat hamou mepo ita piyani niman o mwaihei, ara pwi yi.

²⁷ Pwi, yo mbukeno, ara ngara kukaituwe namiliwai para nombuwe para kirayah pwandrendres to mbukeno, pwen pe kiyamulan para kunpohowe nongan kinna kili hu hayah, ara Ngindrai andre kiyki kene kiya mbulyo.

10

Hu pwahanou iyau titiye tahu para Yisrayel

¹ Pwen wawu nali pe pisu, mbuwali para wawu kalowani nongan ndrokongan, paratesah, hu tumbouro masih ara huro pahandra kokom pe hu masih hu singondriti ndras.

² Pe hu masih huro nondriya kokom huro nondriya ndras pe hu kanwiri paptais tehe yihu ara yihu ndramira Mose.

³ Pe hu masih hu kanyan anandrinai handra ko mepo Mwoiwa Ngindrai kinhang hu.

⁴ Pe hu masih ara huyin ndran handrang o, mepo Mwoiwa Ngindrai ihang hu. Paratesah, yihu kanyin kinyau pat yin mepo pwoke ta Mwoiwan Haiyan iro aliy, pe iro surahu. Pe pat yin ara, ara Kristus.

⁵ Hapeko Ngindrai kinipwes kinnata soyon ta hu pwi, pe humat, pe nombuwe hu ara humasumbuwe huro kene kol ndrohoyin.

⁶ Pe hu melit aro, ara hu kantayah tehe pwahanou isa kiltou para mbuna tukaiki ndriyatou kiya hu kultuw pwassin ara, tehe yihu kanmbusiy pwen.

⁷ Pwen wawu mbuna katotohun kiya kili hu ngindrai pwasoyou, tehe hayah tahu hu kanmbusiy. Pwayan kinpwai toro: <<Hu ndramat ara hupwan pe hu namnam, pe hu yin ndran ngahan, pwen hutine pe hundran pe hupo memeng.*>>

⁸ Pe worou mbuna kapo memeng tehe hayah tahu hu kanmbusiy—pe nondriya lang sih opu, hu pulungat pe tipou tahu, ara hu mat.

⁹ Pe mbuna tuka nohonou Kristus, tehe hayah tahu kanmbusiy—pe hu mwat hu kantingundru hu.

¹⁰ Pe wawu mbuna kakokou anna Ngindrai tehe hayah tahu hu kanmbusiy—pe angelou

* **10:7:** Exodus 32:6

para pwalngani hu ndramat isa pe
kinitingundru hu kanmat.

¹¹ Hu melit aro hu kantayah kinna kili hu,
para tukaro nimnim kiya aliy, pe hu
kantatuluwiy tehe pwahanou isa kiltou, pe para
kiyki pwahanou kisa kiltou kiya lang mepo
kinsahapwen mahapo.

¹² Pwen pe kapa apa ata rahatini wou
pwokeyan, kiya maram kiro tam pe mbuna ayos!

¹³ Hu nohonou ngara karayah kili wawu, ara
hu nohonou handra pwi, nohonou masih ara iya
harong o, pe irayah iya kili hu ndramat masih
iya harong o yi. Pe tesah Ngindrai kipwai, ara
andre kimbusiy, pe andre kiniyki nohonou
kinramwaitini tesah wawu kanlahiy para
akakuniy, ara pwi. Hapeko kapa wawu kaya
nondriya hu nohonou, ara andre kirasaya wawu
para wawu kasa mawen aliy, pwen andre wawu
kalahiy para wawu koro tine pwokeyan.

*Anandrinai ta ngindrai pwasoyou, pe anandrinai
ta Yapan*

¹⁴ Pwen tehen tora ko wawu kowase para nere
imwonen, wawu koro mawen kultuw para
katotohon kiya kili hu ngindrai pwasoyou.

¹⁵ Pe yo ara urupo wong iya kili hu ndramat
malohongahu, pe wawu mbukenan
kanimwaniyani wawu kiya tesah upwai.

¹⁶ Pwen pe pweniu mepo lomwes iro aliy pe
turawuloh iya aliy, ara ipwaingani ndreye
Kristus turahihiriy. Pe ndrina nohun mepo
turamburungiy, ara ipwaingani nombuwe
Kristus turahihiriy.

¹⁷ Paratesah, ndrina nohun ara hambut opu, pe worou ara soyon, pe nombuwe worou ara hamou opu, paratesah, worou masih ara turahihiri ndrina nohun hambut o.

¹⁸ Pe wawu kayirowe kultuwayi hu ndramira Yisrayel; Hu mepo hu ngara kayan hu yukyuk para mwan kitimwiyy kiro pere tuntun, ara ngara hu kayan tehe hu hamou opu.

¹⁹ Pe kunpa anandrinai masih para kaikiy tehe yukyuk kiya kili ngindrai pwasoyou hamou, ara pwi. Ndre, sehe melit ara masih ngindrai pwasoyou, ara pwi.

²⁰ Pwi, hapeko hu yukyuk tahu ndramat hu kowu ta Yapan, ara ngara hu kayukyuk kiya kili hu payit, pe hu konho yukyuk kinna kili Ngindrai pwi. Pe yo ara mbuwali para wawu kasusuye kiyapolo hu payit.

²¹ Pe kinlahiy para wawu kayin kiyau pweniu ta Yapan pe ta payit i, ara pwi. Pe kinlahi para wawu kanamnam kiro keyeu ta Yapan pe kiro keyeu ta payit kiyawule, ara pwi yi.

²² Worou topo nohonou para kambusiy para Yapan ndrinan kilokuh, ndre? Pe worou pwoke torou iramwaitini yiy, ndre?

Hu ndramat hu pwotisingi lohonga hu ara andre hu koro mwoimwoi

²³ Pe hayah ta wawu pa, <<Melit masih ara hiyan masih ara andre tuka mbusiy,>> hapeko melit masih ara, ara andre kinsopwat worou koro hiyan pwi. <<Melit masih ara hiyan masih ara andre tuka mbusiy,>> hapeko melit masih, ara andre kinmbusi worou tukamandra, ara pwi.

24 Pe hamou mbuna kilohonganiy para kisopwat yiy mbukenan, hapeko kilohonganiy para kisopwat hu ndramat hayah i.

25 Pe sehe yohou kiro ndrohopehei pe akasou pe akayan, ara lohonga wawu kiro mwoimwoi pe akayan, pe lolohonga wawu mbuna kihindrundru pe akasoksok.

26 Paratesah, <<Kol pwan pe melit masih hutopo aliy, ara masih ata Yapan opu.>>

27 Pe kapa ndramat hamou kinpwotisingi lohongan pwi, pe kirawulohani wawu para akayan anandrinan pe wawu namiliy para kaya, ara akayan tesah kinmwaniyaniy iro mbulmara wawu, pe lohonga wawu mbuna kihindrundru pe akasoksok.

28 Hapeko kapa ndramat hamou kipwai kisa kili wawu kipa toro, <<Sangi yohou aro, ara hu kantimwiw tehe yukyuk,>> pwen mbuna akayan, ara para hiyan ta ndramat mepo ipwai isata wawu ara, pe para lohongai hiyan, ara kiro.

29 Pe urupo pwai, ara para lohonga ndramat hamou, pe tawawu pwi. Paratesah, urupo mwoimwoi, pe ndramat hamou ara iripo nimmwane yo.

30 Pe kapa kuyan anandrinai mepo kantohun kinna aliy pwen, pwen paratapeh pe andre kunyan pwi, paratesah, Ngindrai ara kintoholiy pwen.

31 Pwen kapa akayin ndran, ndre akayan anandrinai, ndre tesah akambusiy, ara masih akambusiy para kisap ngala Ngindrai.

32 Pe wawu mbuna kambusi ndramat hamou kiyos kiya pakut mwomwan, hu ndramira

Yutah, ndre hu ndramira Krik, ndre hu mepo hu ngara karokum ata Ngindrai —

³³ pe konan kunohonou para kupwesani hu ndramat kiya hu sai masih. Paratesah, kunmbusi melit para hiyan ato mbukeno ko, ara pwi, hapeko para hiyan ta hu ndramat soyon, para Ngindrai kisopwat hu yi.

11

¹ Akoro ndruwa kultuwi tehe ngara kuro ndruwa kultuwayi Kristus.

Kultuw para kasumwa paya ndramat pe katotohun

² Pe yo ara upwes isata wawu para wawu ngara koro lohongani yo iya melit masih, pe wawu pwotisingi hu hinonou mepo uhinuwani wawu iya aliy.

³ Hapeko unamili para wawu kayirowei tehe ndramat iya payan ta hu ndramat masih ara Kristus, pe kamai, ara yiy payan iyata pihin. Pe payan ata Kristus, ara Ngindrai.

⁴ Pe hu kamai masih mepo hu ngara kasumwa payahu pe hutohun ndre huwong nongna hu poropet, ara huiki masirai iya kili Kristus tehe yiy payan tahu.

⁵ Pe hu pihin masih mepo hu kansumwa paya hu pwi, pe hutohun ndre huwong nongna hu poropet, ara huiki masirai iya paya hu—pe iyawule ko tehe hunahi payahu.

⁶ Paratesah, kapa pihin hamou kinsumwa payan pwi, kiya, kisani kompayan kiyau. Hapeko kapa ara iyki masirai iya kili pihin

hamou para kisani kompayan ndre kinahiy, kiya kisumwa payan.

⁷ Pe kamai hamou ara mbuna kisumwa payan, paratesah, yiy ara mwensen tehe Ngindrai opu, pe yiy nonowa Ngindrai. Hapeko pihin ara nonowa kamai.

⁸ Paratesah, Ngindrai imangsani kamai kinyau nombuwe pihin pwi, hapeko imangsani pihin iyau nombuwe kamai.

⁹ Pe tehen aliy o, Ngindrai imangsani kamai para kisopwat pihin, ara pwi, hapeko imangsani pihin para kisopwat kamai.

¹⁰ Pe tunan ara hu angelou hutora nimnim, pwen pihin hamou ara kisumwa payan, para kipwainganiy tehe ita pahandra pwoke nopwaran ta kamai tan.

¹¹ Hapeko iya sai para mbultere iya harong iya kili Yapan, ara pihin ara para kisopwat kamai tan, pe kamai ara para kisopwat pihin tan.

¹² Paratesah, pihin iyau kili kamai, pwen pe kamai i, ara pihin imwalahi iya atan. Hapeko melit masih, ara iyau kili Ngindrai pe yiy ara payan.

¹³ Pwen wawu mbukenan ara akaramwanye nongan iye. Paratesah, ara kultuw hiyan para pihin kinsumwa payan, pe kitohun kiya kili Ngindrai, ndre pwi?

¹⁴ Pe kultuwayi worou ara ihinuwani rou tehe kapa kamai hamou ma kompayan niwen, ara iyki masirai iya kili yiy, ndre pwi?

¹⁵ Hapeko kapa pihin hamou kompayan kiya niwen, ara nonowan, ndre pwi? Paratesah, kompai niwen, ara Ngindrai kiniykiy kinna kili

iyi para ndrutuha payan.

¹⁶ Kapa ndramat hamou pakipepet kiya nongno iye, kipahasani hiyan tehe worou konho ndruwa kultuwayi kowaserou handra pwi—pe hu ndramat hurokum ata Ngindrai yi.

Pwahanou iya Anandrinai ata Yapan mepo konho haiyani pwi.

¹⁷ Pe iya nongan iye, nakupwahanou wawu, pe kunsap ngala wawu pwi, paratesah, hu mbultere tawawu, ara kinpo hiyan pwi, hapeko iyki mwomwan iya soyon pe hiyan ara hape ko.

¹⁸ Mamu uhilingi nongan tehe iro mwonen wawu ngara kambultere tehe hu ndramat hurokum tehe hapat, ara wawu ngara kahingas mwalinga wawu pe wawu ngara kamasilpat, pe upwotisingi lohongo iya nongan iye.

¹⁹ Pe kunhindrundru pwi, kapa mwele wawu ara ita, pwen andre kipwainganiy hiyeh ndrokonan ara ata Ngindrai.

²⁰ Pwen pe kiro mwonen wawu ngara kasa mbultere kiya harong, ara wawu konho lohonganiy tehe ara Anandrinai ta Yapan pwi,

²¹ paratesah, iro mwonen wawu ngara kanamnam, ara wawu konho longe hu hayah pwi, wawu po ana wawu imu. Pwen tora ko ndramat hamou ngara kiro mundrui manau, pe hamou, ara ngara kiyin ndran tunguyan pe kiringi yiy.

²² Tehen tapeh, suwe wawu para akaro aliy pe akanamnam pe akayin ndran, ara pwi, ndre? Ndre wawu pa ndre hu ndramat hurokum ata Ngindrai ara, ara para akambusiy o mwaihei

kiya kili hu, pe kiyki masirai kiya kili hu mepo anandrina hu pwi, ndre? Andre kupa tesah kisa kili wawu eh, kusap ngala wawu kiya aliy, pwi masih iya lohongai aro!

²³ Paratesah, nongan uikiy isa kili wawu ara tesah uwiriy iyau kili Yapan. Pe nongan ara toro: Ping mepo andre karatuni Yapan Yesu, ara yiy iwiri ndrina nohun,

²⁴ pe iro mwonen irawuloh iya kili Ngindrai, iramburungiy, pe ipa, <<Iye ara nombuwe mepo uikiy isa kili wawu. Wawu koro mbusiy tehen toro para akorolohongani yo.>>

²⁵ Pe imbusiy tehen aliy iya mulan para hu namnam ihipwen, pwen iwiri pweniu i pe ipa, <<Pweniu iye, ara ndreye para tapaniu howen, akambusiy toro para akoroyin pe akoro lohongani yo.>>

²⁶ Paratesah, lang masih wawu kayin kiro pweniu iye, pe akayan ndrina nohun iye, ara wawu koro pohowe kimat ta Yapan, kipoo kisa.

²⁷ Pwen pe tunan aro ko, yiy mepo kiyan ndrina nohun ndre kiyin kiyau pweniu ta Yapan pe kinhaiyaniy pwi, ara mwomwan ita kili yiy, pe imbusi pakut mwomwan iya ndreye Yapan pe nombuwen.

²⁸ Pwen pe ndramat hamou-hamou, ara kiyirowe yiy mbukenan kimu na, pwen pe kiyan ndrina nohun pe kiyin kiyau pweniu.

²⁹ Paratesah, yihu mepo hukonho nimmwanyani hu pwi, pe huyan ndrina nohun ta Yapan pe huyin iyau pweniu ta Yapan, ara hu mbukenan, ara andre kawiri korahu.

³⁰ Tunan ara kopu, hu soyon mwalinga wawu, pwoke tahu pwi pe hu mwa, pe hayah tawawu, ara hu kanmat.

³¹ Hapeko kapa tuka nimmwanye worou mbukenan, pe tukayan pe kayin, ara andre tukanwiri koratou pwi.

³² Hapeko kapa kiyau sai aro, pe Yapan kitamwanye kultuwayi rou, ara ipwahanou worou, pwen pe kiro mwonen Ngindrai kiyki kora hu ndramat para kol pwan, ara andre tukanwiri korarou pwi.

³³ Pwen pe wawu nali pe pisu, kiro mwonen wawu nakasa mbultere para wawu nakanamnam, ara wawu masih kanamnam kiyi harong o.

³⁴ pe kapa hamou kimundrui, ara hiyan para kinamnam kiro ndron suwen. Pwen pe kapa wawu kaya mbultere kaya harong, ara andre akanwiri kora wawu pwi. Pe kiro mwonen kusa, ara andre kupo sura hu pwahanou para hu lohongai hayah i.

12

Nongan para hu yukyuk ata Mwoiwan Haiyan.

¹ Kiyi wawu nali pe pisu, lohongai para hu yukyuk ata Mwoiwan Haiyan, ara unamiliy para wawu kapahasaniy.

² Wawu pahasaniy tehe mamu wawu kowu ta Yapan, pe wawu yos iya hu kultuw mwomwan iyau sai soyon pe wawu ho ndruwa hu ngindrai pwaso you mepo hu konho wong pwi.

³ Pwen tehen tora ko, unamilyiy para wawu kapahasaniy tehe yiy mepo ngara kiwong kiyau kili Mwoiwan Haiyan ata Ngindrai, ara kinlahiy para kipa, <<Kaniten ana Yesu,>> pe hamou kinlahiy kipa, << Yesu ara Yapan,>> ara pwi, ndramat mepo Mwoiwan Haiyan ita kili yiy opu, ara andre kipwai.

⁴ Pe hu yukyuk ta Mwoiwan Haiyan, ara handra-handra, hapeko Mwoiwan Haiyan, ara yiy hamou opu ngara kitaingani hu.

⁵ Pe hu pohombulen, ara handra-handra, hapeko Yapan ara hamou opu mepo ngara kapombulyan.

⁶ Pe hu mbulen ara handra-handra, hapeko Ngindrai hamou opu imbusi mbulen masih iya kili hu ndramat masih.

⁷ Pe Mwoiwan Haiyan kiniyki hu mbulen ara handra-handra, ara para hiyan tahu ndramat.

⁸ Pe Mwoiwan Haiyan iykiy iya kili hamou, ara nongan handra para lohongai waison, pe iya kili hamou, ara nongan handra para lohongai iman, lohongai masih iyau kili Mwoiwan Haiyan hamou opu.

⁹ Pe iykiy iya kili hamou, ara lohongai ndrisiyon, pe iyau kili Mwoiwan Haiyan hamou opu, pe iykiy iya kili hamou ara yukyuk para kasopwoyani ndramat kiya hiyan, pe iyau kili Mwoiwan Haiyan hamou opu.

¹⁰ Pe iya kili hamou, ara pwoke para hu ndraikiya pwoke, pe iya kili hamou, ara para kiwong kiya nongna hu poropet, pe iya kili hamou, ara para kiyirowe hu mwoiwa melit handra-handra, pe iya kili hamou, ara para

kiwong kiya nongna kol handra-handra, pe iya kili hamou i, ara para kirapaiwani hu nongna kol handra-handra.

¹¹ Mwoiwan Haiyan hamou opu imbusi hu mbulen masih aro, pe itainganíy iya kili hamou-hamou, ara iyau namiliwan mbukenan.

Nombuwe ndramat ara hamou opu, pe hakai-hakai para aliy, ara soyon

¹² Paratesah, nombuwe ndramat ara hamou opu, hapeko hakai-hakai para aliy ara soyon. Pe konan nombuwe ndramat ara hakai-hakai pe soyon, hakai-hakai ara, ara irayah tehe nombuwe ndramat hamou opu. Pwen pe Kristus, ara tehen aliy i.

¹³ Paratesah, Mwoiwan Haiyan ara hamou opu, pe worou masih tuwiri paptais iyau kili yiy, pe turayah hamou—konan worou Yutah ndre Krik, pe hu ndramat para pwandrendres ndre hutopo mwoimwoi—worou masih ara tuwiri Mwoiwan Haiyan iyawule ko, pe tuyin ndran iyau kili yiy.

¹⁴ Nombuwe worou ara kanmangsaniy hakai-hakai opu, ara pwi, hapeko soyon.

¹⁵ Pwen kapa ndrika ndramat kipa, <<Paratesah, yo ara nima ndramat pwi, pwen pe yo ara para nombuwe ndramat pwi,>> pwen pe tunan ara ko, ara andre kinkaituwe yiy tehe yiy nombuwe ndramat hakai pwi, ara pwi.

¹⁶ Pe kapa ndrainga ndramat kipa, <<Yo parasura nombuwe ndramat pwi, paratesah, yo ara mara ndramat sih pwi>> Pwen tunan ara pe yiy nombuwe ndramat hakai pwi, ara pwi.

¹⁷ Pe kapa nombuwe ndramat masih ara mara ndramat opu, pwen tehen tapeh, hingorou para tahilong nongan, ara ita aleheh? Pe kapa nombuwe ndramat masih ara ndrainga ndramat haki opu, pwen tehen tapeh, hingorou para kahingi melit ara ita aleheh?

¹⁸ Hapeko ndrokonan, nombuwe ndramat ara hakai-hakai pe soyon, pe Ngindrai imwaniyani nombuwe ndramat hakai-hakai para aliy iro hape aleheh inamiliy.

¹⁹ Pe kapa nombuwe ndramat masih, ara nombuwe ndramat hakai opu, pwen nombuwe ndramat hamou ara andre kiro aleheh?

²⁰ Pwen tehe akanpwai, nombuwe ndramat ara hakai-hakai pe soyon, hapeko nombuwe ndramat ara hamou opu.

²¹ Pe mara ndramat andre kinpwai kinnata nima ndramat kipa, <<Wou ara mbulyam pwi,>> ara pwi. Pe paya ndramat i andre kinpwai kinnata ndrika ndramat kipa, <<Wou ara mbulyam pwi,>> ara pwi.

²² Pe ndrokonan para aliy, hu nombuwe ndramat mepo tupandre hu pwokeyahu pwi, ara mambulya hu,

²³ pe hu nombuwe ndramat mepo tulohonganiny tehe andre kanranuhuyani hu tehe hayah pwi, ara turanuhuyani iya hiyan. Pe hu nombuwe ndramat mepo ngara kakulaniy, ara ngara kahaiyaniy iya hiyan,

²⁴ hapeko hu nombuwe ndramat mepo hu ndramat ngara kanimey, ara nuhuyani hu. Pe Ngindrai ara imbusi nombuwe ndramat hakai-hakai irapairaniy iyawule, pe iranuhuyani

nombuwe ndramat mepo nimei tehe mbulyan pwi.

²⁵ Pwen tehen tora ko, nombuwe ndramat hakai-hakai mbuna kimasumbuwe. Hapeko nombuwe ndramat hakai-hakai, ara kipwokere hamou-hamou kiya harong o.

²⁶ Pwen kapa nombuwe ndramat hakai kihingorowe ngandran, ara nombuwe ndramat masih andre kahingorowe ngandran kiyawule ko kiya sura yiy. Pe kapa karanuhuyani hakai, ara nombuwe ndramat hakai-hakai masih andre hu kapwes kiyasura yiy.

²⁷ Pwen wawu masih, ara wawu nombuwe Kristus, pe nombuwe wawu hakai-hakai, ara para sura nombuwen.

²⁸ Pe Ngindrai irakinima hu ndramat hurokum huho mu ara hu aposel, pe huho mulan ara hu poropet, pe huho mulan hape, ara hu ndramat para hinuwani nongan, pe hu para kayingani hu ndraikiya pwoke, pe hu mepo yukyuk para kasopwoyani hu ndramat ita kili hu, pe hu mepo para kasopwat hu hayah, pe hu mepo yukyuk para koho mu kiya meresaya mbulen, pe hu mepo para kawong kiya hu nongna kol handra-handra.

²⁹ Tehen tapeh, hu masih ara hu aposel ko, ndre? Pe hu masih hu poropet ko, ndre? Pe hu masih hu ndramat para hinuwani hu ndramat ko, ndre? Pe hu masih ara andre hu kambusi ndraikiya pwoke ko, ndre?

³⁰ Pe hu masih, ara yukyuk para kasopwoyani mwamwa ita kili hu ko, ndre? Pe hu masih ngara kawong kiya nongna kol handra-handra

ko, ndre? Pe hu masih hulahi karapaiwani hu nongna kol handra-handra ko, ndre?

Kultuw para ndriya ndramat kimbuluhi ndramat ara mwayih masih

³¹ Pwen pe wawu ara akanamiliy para akawiri yukyuk para pahas mepo ihohin masih. Hapeko andre kupwaingani meresai mepo mwayih masih ndron kisa kili wawu.

13

¹ Pe kapa kuwong kiya hu nongna kol handra-handra ata hu ndramat para kol pwan, ndre kuwong nongna hu angelou i, hapeko ndriyo kinmbulih hu ndramat hayah pwi, ara yo tehe melit ngasangasan soyon, ndre ndramiy mepo ngasan itapo iya ko mwaihei.

² Pe kapa yukyuk para kuwong nongna poropet ara iripo kili yo, pe upahasani hu nongan kokohon masih, pe hu lohongai iman masih iripo kili yo, pe kapa lohongai ndrision iripo kili yo, pe ulahiy para kusilani hu ngondron, hapeko ndriyo kinmbuluhi hamou pwi, pwen yo, ara mwaihei o.

³ Pe kapa kuiki menmeno masih mepo atto mbukeno kiya kili hu ndramat hu ndroisiy, pe kuiki nombuwe para kuwiri nopwaran kiya aliy, ara ulahiy para kusap ngolo kiyau aliy, hapeko kultuw para ndriya ndramat kimbuluhi hu ndramat kinto kili yo pwi, ara andre kunpo hiyan kinyau aliy pwi.

⁴ Kultuw para ndriya ndramat kimbuluhi ndramat, ara para koro wayis o, pe para kapahas, pe andre kimaimai pwi, pe para kasap

ngala ndramat pwi, pe para kasomwani ndramat pwi.

⁵ Pe kultuw para ndriya ndramat kimbulihi ndramat, ara ngara kimbusi ndramat hamou kiranuhuyani hamou, pe kinho mbusi melit para hiyan tan o, ara pwi, pe kinho mbusi ndramat ndrinan kilokuh kileh pwi, pe kinho lohongani mwomwan ta ndramat hamou pwi.

⁶ Pe kultuw para ndriya ndramat kimbulihi ndramat, ara kinho pwes kinna kultuw pwassin pwi, hapeko ngara kipwes kiya nongan ndrokonan.

⁷ Pe lang masih ngara kipenani hu ndramat, pe lang masih ngara kipwotisingi lohongan, pe lang masih ngara kiyki lohongan kiya melit hiyan itapo isa, pe lang masih ngara kiro tine pwokeyan.

⁸ Pe kultuw para ndriya ndramat kimbulihi ndramat, ara kinho kose pwi. Hapeko hape aleheh mepo hu nongan para poropet koro aliy, ara andre hu kamun o, pe hape aleheh mepo kawong kiya nongan handra-handra kiro aliy, ara andre kihun o, pe hape aleheh mepo lohongai iman kiro aliy, ara andre kihipwen.

⁹ Paratesah, worou tupahasaniy tahape-tahape ko, pe tuwong iya nongna hu poropet ara hape-hape ko yi,

¹⁰ hapeko kiro mwonen melit ndrokonan kirayah, pwen tesah mepo andre kiro hape-hape ko, ara andre kihipwen.

¹¹ Pe iro mwonen uro mbunah hamou, ara uwong tehe mbunah hamou, pe ulohonge tehe mbunah hamou, pe umbusi melit tehe mbunah.

Hapeko iro mwonen urahatini yo tehe ndramat namandran, ara utali kultuwayi mbunah iya mawen.

¹² Paratesah, mahapo ara tutopo nime sumwoiwa hu melit opu, tehe tunime sumwoiwa worou iya kemet sih; pwen andre tukanimei kiya mara worou imwonen. Pe mahapo ara upahasani hape-hape ko, pwen andre kupahasani melit masih, pwen tehe Ngindrai ipahasani yo masih.

¹³ Pwen mahapo ara hu kultuw matindra aro ko hutopo: Lohongai ndrision, lohongai para koro longe melit hiyan itapo isa, pe kultuw para ndriya ndramat kambuluhi ndramat. Hapeko kultuw ihohin masih iya hu kultuw masih aro, ara kultuw para ndriya ndramat kimbulihi ndramat.

14

Lohongai iman kiro nondriya totohun

¹ Pe wawu koro ndruwa sai para ndriya ndramat kimbulihi ndramat, pe ndriya wawu kinamili hu yukyuk ata Mwoiwan Haiyan. Hapeko yukyuk para akawong nongna hu poropet, ara akanamiliy tisingiy.

² Paratesah, ndramat mepo iwong iya hu nongna kol handra-handra, ara kiniwong kinna kili ndramat pwi, hapeko iya kili Ngindrai. Pe ndrokonan para aliy, kinlahi ndramat hamou lohongan kileu kiya hu nongan ara pwi, hapeko, iro wong iya hu nongan kokohon iyau pwoke ta Mwoiwan Haiyan.

³ Hapeko hu masih mepo ngara kawong nongna hu poropet, ara huwong iya kili hu ndramat para kipwokeyani hu, pe para kimbusi hu karahatini hu, pe para kipomene hu.

⁴ Pe yiy mepo iwong iya nongna kol handra-handra, ara ipwokeyani yiy mbukenan, hapeko yiy mepo iwong iya nongan para poropet, ara ipwokeyani hu mepo hurokum.

⁵ Pe unamili para wawu masih kawong kiya nongna kol handra-handra, hapeko unamiliy para wawu kawong kiya nongan para poropet i. Yiy mepo iwong iya nongan para poropet, ara ihohin iyata yiy mepo ngara kiwong nongna kol handra-handra. Pe kipoo hamou kiratiyani ndroiya nongna kol ara, pwen andre kipwokeyani hu mepo hurokum.

⁶ Pwen wawu nali pe pisu, kapa kusa kili wawu pe kuwong kiya nongna kol handra-handra, pwen andre kusopwat wawu tapeh, kipoo kuwong hu nongan kokohon, ndre lohongai iman, ndre nongna poropet, ndre nongan para pwahanou kisa kili wawu, pwen ara hiyan, ndre?

⁷ Pe hu melit mepo mangasahu pe mwoiwa hu pwi, tehe kuwah ndre ndramiy para karai, ara ndramat hamou andre kipahasani ndrings hu tapeh kapa koro rai, kipoo karai pe kahilingi ngasahu, ndre pwi?

⁸ Pe kapa ndrah para karai ndrings kinileu pwi, pwen hiyeh andre kimwanye yiy para pahun?

⁹ Pwen wawu ara tehen aliy i. Kapa wawu kawong hu nongan kiya nongna kol handra

mepo hu ndramat hu kowu, pwen andre hu ndramat kapahasani tesah wawu tora pwai tapeh? Ara pwen tehe wawuro wong mwaihei o.

¹⁰ Pwen matisan hu nongna kol handra-handra, ara soyon, pe hupep hutopo kol pwan, pe masih ara, ara ma ndroiyyihu ko.

¹¹ Pe kapa lohongo kinileu kinna nongna ndramat hamou iro wong iya aliy pwi, pwen yo ara urayah tehe ndramat hamou para mawen iya kili ndramat iro wong ara, pe ndramat irowong ara, ara irayah tehe ndramat hamou para mawen isa kili yo.

¹² Pwen pe wawu ara tehen aliy i. Wawu namiliy para kawiri hu yukyuk para mwoiwa ndramat, pwen wawu kapwoke para akawiri hu yukyuk para kimbusi hu mepo hu rokum para hu kamandra.

¹³ Paratesah, ndroiyyin aro ko, yiy mepo ngara kiwong kiya nongna kol handra-handra, ara kitohun para hu karatiyani ndroiyyi tesah huro pohowei.

¹⁴ Paratesah, kapa kutohun kiya nongna kol handra, ara mwoiwo iro tohun, hapeko lohongo ara kinnun o iro.

¹⁵ Pwen pe andre kumbusi tesah? Yo andre kutohun kiya mwoiwo, hapeko kutohun kiya lohongai ileu to yi, pe andre kupowaliy kiya mwoiwo, pe kupowaliy kiya hu nongan mepo lohongo ileu iya aliy i.

¹⁶ Pe kapa akahari ngala Ngindrai kiya mwoiwa wawu, pwen hamou mepo lohongan kinileu pwi, pe kiro mwele wawu ara andre kipa <<Ndrokonan>> kiya tawuloh tawawu tapeh,

paratesah, ikowu tesah wawuro wong iya aliy.

¹⁷ Konan kapa aro rawuloh kiya hiyan iya, hapeko andre kinpwokeyani hu ndramat pwi.

¹⁸ Pe urawuloh iya kili Ngindrai tehe ngara kuwong kiya hu nongna kol handra-handra soyon mepo iramwaitini wawu masih.

¹⁹ Hapeko nondriya hu ndramat hu rokom, ara unamiliy imwonen para kuwong hu nongan mayimihin mepo ilahi lohonga ndramat kileu kiya aliy, para kisopwat hu hayah, pe mbuna kuwong kiya hu nongan mapusongui (10,000) mepo hukowu iya aliy.

²⁰ Pwen wawu nali pe pisu, akaitohai para akalohonge tehe hu mbunah pe iya kultuw pwassin mepo andre kimbusi wawu tehe malaman. Hapeko lohonga wawu, ara kiro tehe hu ndramat lohongahu iman.

²¹ Pwayan kinpwai pwen ita Nongan para Pwahanou ipa toro:

Yapan ipa,

<<Pe andre kuwong kiya kili hu ndramiro mbukenan,

kiya nongna kol mepo handra masih,

kiyau poho hu ndramat para mawen,

pe andre kuwong kiya kili hu ndramat iye,

pe konan hu kahalingi, hapeko andre hu konto ndruwan pwi.>>

²² Pwen pe hu nongna kol handra-handra, ara kaipisa melit handra iya kili hu ndramat hu pwotisingi lohongahu, ara pwi, hapeko ta hu mepo hu kanpwotisingi lohongahu pwi. Pe nongan para nongna hu poropet, ara ata hu

ndramat hu kanpwotisingi lohongahu pwi, ara pwi, hapeko tahu ndramat mepo hu pwotisingi lohongahu.

²³ Pwen pe kapa hu ndramat masih kene ngara karokum hu kasa rawure hu masih, pe hu kawong kiya hu nongna kol handra-handra, pe hu hayah mepo lohongahu kinileu kinna nongan ara pwi, ndre hu ndramat hayah hu kanpwotisingi lohongahu pwi, pe hu kasa nondriyan, ara andre hu kapa lohonga wawu kinmeu, ndre pwi?

²⁴ Hapeko kapa ndramat hamou kinpwotisingi lohongan pwi, ndre hamou i mepo lohongan kinileu pwi kisa nondriyan kiro mwonen hu ndramat masih hu koro wong kiya nongna hu poropet, ara andre nongna wawu masih kiluwi lohongan tehe yiy ara ndramat hamou pakut tan mwomwan.

²⁵ Pe lohongai masih kokohon ta ndramat ara, ara andre kiro yelan ngawan. Pwen andre kitumbuwe ngundrun pe kitohun kiya kili Ngindrai, kipa, <<Ngindrai ara ndrokonan ita mwalinga wawu!>>

Sai mwayih para totohun.

²⁶ Pwen pe wawu nali pe pisu, andre tukapa tesah? Kiro mwonen wawu kasa pe kambultere kasa harong, ara wawu masih ma mbulya wawu, hamou ara atan waliy handra, pe hamou ara nongan handra para pwahanou, pe hamou ara atan nongan handra kokohon, pe hamou ara ngara kiwong nongna kol handra-handra, pe hamou ara ngara kirapaiwani ndroiya nongan.

Masih aro, ara kirayah para kipwokeyani hu ndramat hurokum.

²⁷ Pe kapa hamou kiwong kiya nongna kol handra, hilu lumou—ndre hu timou—ara hu kawong, hamou kiwong kimu kihipwen hamou i, pe hamou ara para kirapaiwani nongan.

²⁸ Pe kapa ndramat para rapaiwani nongan pwi, pwen ndramat mepo iro wong iro nondriya hu ndramat hurokum, ara kimun, pe kiwong kiya kili yiy mbukenan pe kiya kili Ngindrai.

²⁹ Pe poropet malmou ndre matimou hu kawong, pe hu hayah ara hu kapirani nokulani tesah hu kanpwai.

³⁰ Pe kapa Ngindrai kiyingani nongan handra kokohon kiya kili ndramat hamou mepo irompwan, kiya ndramat hiyeh ita wong ara, ara kimun.

³¹ Paratesah, wawu masih ara wawu lahiy para kawong kiya nongna hu poropet, pwen andre ndramat masih kawiri pwahanou pe andre hu koro tine pwokeyan.

³² Pe hu ndramat mepo huwong nongna poropet, ara hu ngara koro pahandra pwoke para namiliwa mwoiwa hu.

³³ Paratesah, Ngindrai ara Ngindrai para tasumbuwe pwi, hapeko para ndriya wayis—pe hu ndramat masih ta Yapan, ara tehen aliy i.

³⁴ Pe hu pihin ara hu kamun o hukoro nondriya hu ndramat hu rokom, pe mbuna hu kawong, hapeko hu kaiki hu kaya pwan, tehe Nongan para Pwahanou ngara kipwai.

³⁵ Kapa hu pihin ara hu namiliy para kapahasani ndroiya nongan handra, kiya hu

kasok hu nambuyu hu kiro ndron suwe hu mbukenan, paratesah, andre kiyki masirai kiya kili yiy kapa pihin hamou kiwong kiro nondriya hu ndramat hurokum.

³⁶ Tehen tapeh? Nongna Ngindrai itine iro kili wawu imu, ndre? Ndre wawu ko wawu wiri nongna Ngindrai pe kinna kili hu ndramat hayah pwi, ndre?

³⁷ Pe kapa ndramat hamou kilohonganiy tehe yiy ara poropet hamou, ndre yukyuk ta Mwoiwan Haiyan ita kili yiy, pwen yihu karawuloh kiya tesah urupo ratuluwiy isa kili wawu tehe ara nongna Yapan ipwandrandrahani wawu iya aliy.

³⁸ Hapeko kapa ndramat hamou kindrihisani nongan iye, pwen andre hu ndramat kanyirowe yiy i.

³⁹ Pwen tehen tora ko, wawu nali pe pisu, wawu kanamiliy para akapohowe nongna hu poropet, pe wawu mbuna kasingori hu ndramat para kawong kiya nongna kol handra-handra.

⁴⁰ Hapeko melit masih, ara akambusiy kiro hiyan o, pe kiro mwonen meresayan.

15

Kristus itine kimat

¹ Pe mahapo wawu nali pe pisu, nakurakelehani lohonga wawu kiya nongan hiyan kunpohowei kinsa kili wawu, mepo wawu kanwiri, pe wawu tora tine pwokeyan iya aliy.

² Pe iya nongan hiyan iye kopu, pwen Ngindrai kinsopwat wawu, kapa wawu kapwotisingi nongan mepo kunpohowei pwen

kinsa kili wawu. Kapa pwi, lohonga wawu mepo wawu kanpwotisingiy, ara mwaihei o.

³ Paratesah, tesah kunwiri, ara uikiy isa kili wawu tehe melit mwayih masih: tehe Kristus kinmat, ara iya hu pakut mwomwan torou iho ndruwa hu Nongan Haiyan kanpwai,

⁴ pe kanroni yiy, pe kinsatine kimat iro mwonen lang royoh, tehe hu Nongan Haiyan kanpwai kanpa,

⁵ pe Kristus iyarayah iya kili Pita, pwen iya kili hu Songui pe Lumou.

⁶ Pe iya mulan para aliy, ara iyarayah iya kili hu nalirou pe pisurou hu mepo hramwaitini mayimingat (500) mepo hupwotisingi lohongahu porosih o. Soyon ta hu ara hutopo mwalen ndron, pe hu hayah, ara hu kanmat.

⁷ Pwen iyarayah iya kili Yamis, pwen iya kili hu aposel masih i.

⁸ Pe iya ndruwan ta hu masih ara, ara isarayah isa kili yo yi. Pe yo ara pwen tehe tino imwalahiy isato kinto mwonen lenge pwi.

⁹ Paratesah, yo ara uho mulan masih pe kolso pwi iyata hu aposel, pe kunmwonen para kapohowe yo aposel hamou pwi, paratesah, yo ara upwalngani hu mepo hu ngara karokum ata Ngindrai.

¹⁰ Hapeko iya pahas ta Ngindrai, yo urayah yo tesah mahapo. Pe pahas tan isa kili yo ara kinrayah melit o mwaihei pwi. Pwi yoh, yo upombulen pwokeyan iya, iya kili hu masih—hapeko ara yo pwi, ara pahas ta Ngindrai mepo iripo kili yo.

¹¹ Pwen pe konan umbusiy ndre hu humbusiy, nongan iye ko yowu pohowei, pe nongan iye ko ara tesah wawu kanpwotisingi lohonga wawu kinna aliy.

Lohongai para titine ta hu ndramat kanmat

¹² Hapeko kapa kanpohowe nongan pwen tehe Kristus ara imat pe Ngindrai kinhingini yiy kintine, pwen pe tehen tapeh pe hayah tawawu torapa hu ndramat kanmat andre kantine paiwe pwi?

¹³ Pe kapa hu ndramat andre kantine kimat pwi, pwen Kristus, ara Ngindrai kinhingini yiy kintine kimat pwi yi.

¹⁴ Pe kapa Kristus Ngindrai kihingini yiy kinsatine pwi, pwen pe nongan yowu topo pohowei ara melit mwaihei o. Pe lohongai ndrison tawawu, ara tehen aliy i.

¹⁵ Pe kapa tora, ipwainganiy tehe yowu rayah hu ndramat para pwandrandraman para pwokeyani nongna Ngindrai, paratesah, yowu tiyani titiye ta Ngindrai kinhingini Kristus kinsatine kimat. Hapeko kapa Ngindrai kinhingini yiy pwi, pwen ndrokongan para aliy, ara hu ndramat kanmat andre hu kantine pwi.

¹⁶ Paratesah, kapa hu ndramat kantine kimat pwi, pwen Kristus ara Ngindrai kinhingini yiy kintine kimat pwi yi.

¹⁷ Pe kapa Ngindrai kinhingi Kristus kinsatine pwi, pwen lohongai ndrison tawawu, ara melit o mwaihei; pe hu pakut mwomwan tawawu ara ita ndron i.

¹⁸ Pe kapa tora, pwen yihu ndramat mepo hu kanmat, pe hu pwotisingi lohongahu iya kili Kristus, ara andre hu kahapwen o mwaihei.

¹⁹ Pe kapa ara para mipwan torou iye, pe lohongarou iya melit hiyan itapo isa ita kili Kristus, pwen hu ndramat masih andre koyu hu kisikirani worou.

²⁰ Hapeko Kristus, ara ndrokonan tehe Ngindrai kinhingini yiy kinsa tine kimat tehe yukyuk sih imu, iya kili yihu mepo kanmat pwen.

²¹ Paratesah, iyau kili ndramat hamou opu, kimat isa, pwen iyau kili ndramat hamou opu yi, titine kimat isa.

²² Paratesah, iyau kili Atam opu hu ndramat masih humat, pwen iyau kili Kristus opu, hu ndramat masih andre kasa mwalen.

²³ Hapeko Kristus mepo tehe yukyuk sih imu, kiro mwonen kimui kisa, ara hu masih hamou-hamou atan mbukenan, ara andre hu kasa tine kimat paiwe.

²⁴ Pwen kiro mwonen lang kiya hapwen, Kristus andre kipwalngani hu pohon para mwomwoyou masih, pe hu pwoke nopwaran, pe andre kiyki kingtom kiya kili Ngindrai mepo Taman.

²⁵ Paratesah, Kristus andre kiro mu ndron tehe king kiro kol pwan, kipoo kimbusi hu masih mepo hu mwisnani yiy kaya pahandra pwelekan.

²⁶ Pe Kristus andre kipwalngani kimat, kiyahapwen para hu melit masih.

²⁷ Paratesah, nongan haiyan ipwai ipa, Ngindrai kiniyki <<melit masih ita pahandra

ndrikan.*>> Pe kapa nongan kipa, <<melit masih>> ara ita pahandran, ara ileu tehe Ngindrai mbukenan ara kinto pahandra Kristus pwi, Ngindrai mepo yiy iyki melit masih ita pahandra Kristus.

²⁸ Pe tandrohonga Ngindrai kimbusiy toro, pwen Norun mbukenan andre kiya pahandran, pe Kristus andre kiro pahandra Ngindrai mepo iyki melit masih iro pahandran, pwen pe Ngindrai, ara andre kiro mu kiya melit masih.

²⁹ Pe kapa hu ndramat andre kantine kimat pwi, pwen hu mepo kanwiri paptais iya kimat andre hu kambusi tesah? Pe kapa hu ndramat kanmat kantine pwi masih, pwen pe hu ndramat tora wiri paptais, ara ndroyin tesah?

³⁰ Pe kapa hu ndramat kanmat andre kantine pwi, pwen paratapeh pe worou mbukenan topo kuni nopwaran iya hu paramwandrai masih.

³¹ Pe lang masih ngara kukuni nopwaran para kumat kiya aliy—pe ndrokongan tehe usap ngala wawu, paratesah, wawu ro ndruwa Yesu Kristus mepo Yapan torou.

³² Pe kapa kurahatai kiyapolo hu kan puyap para kol Epesus kiya hu lohongai ta ndramat, pwen tesah hiyan andre kuwiriyy kiyau aliy eh? Pe kapa hu ndramat kanmat Ngindrai kinhingi hu kantine kimat paiwe pwi, pwen tehe nongan haiyan kinpwai kinpa,

<<Kiya tukanamnam pe kayin ndran, paratesah, moh andre tukamat.†>>

* 15:27: Psalm 8:6 † 15:32: Isaiah 22:13

³³ Hu ndramat mbuna hu kapakarawani wawu:
<<Kapa tuka susuye kiya sura hu ndramat
kultuwayi hu mwomwan, ara andre
kapwalngani kultuw hiyan torou.>>

³⁴ Lohonga wawu kimui kiya tesah hiyan, pe
akaitohai para akambusi pakut mwomwan,
paratesah, hu ndramat hayah hutora, ara ngara
hu kalowani nongna Ngindrai—upwai toro ara
para kimbusi wawu kamasi.

*Lohongai para nombuwe ndramat mepo kisa tine
kimat*

³⁵ Hapeko ndramat hamou andre kisok kipa,
<<Hu ndramat kanmat andre kasa tine paiwe
tapeh? Pe nombuwe hu andre kirayah tapeh?>>

³⁶ Lohonga wawu pwi! Ndramat hamou ngara
kihas peke anandrinai sih, ara andre kimang
kimu na, pwen kisa hambunet.

³⁷ Pe kiro mwonen wawu nakahas peke
anandrinai sih ndre mbuwakei handra, hapeko
ngara akahas peken imwonen, peke wit ndre
peke melit handra yi.

³⁸ Hapeko Ngindrai iyki nombuwe hu melit
masih mepo hutopo mahapo, ara iro ndruwa
namiliwan, pe hu peken handra-handra, ara ma
nombuwe hu handra-handra.

³⁹ Nombuwe melit masih kinna wule handra
ko, ara pwi: Nombuwe ndramat ara handra, pe
nombuwe hu kan ara handra, pe nombuwe hu
norukan para wohowoh ara handra, pe
nombuwe hu ni ara handra.

⁴⁰ Pe hu melit para kol paingan yang ara
manombuwe hu yi, pe hu melit para kol pwan
ara manombuwehu. Hapeko nonowa nombuwe

hu melit para kol paingan yang ara handra, pe nonowa nombuwehu melit para kol pwan ara handra.

⁴¹ Pe mwandrai ara nonowan handra, pe walah ara nonowan handra, pe hu piriya ara nonowa hu handra, pe hu piriya sih-sih ara nonowa hu kinna wule pwi yi.

⁴² Pwen tene torako, iya titine tahu ndramat kanmat. Nombuwe ndramat mepo roni, ara andre kihipwen, hapeko nombuwe ndramat mepo andre kisa tine kimat, ara andre kinto-kinto.

⁴³ Pe nombuwe ndramat turoniy, ara konho ranuhuyaniy pwi, hapeko nombuwe ndramat mepo andre kisatine, ara andre karanuhuyaniy. Nombuwe ndramat turoniy ara pwoke pwi, hapeko nombuwe ndramat andre kisatine ara ma pwoke tan.

⁴⁴ Pe nombuwe ndramat turoniy, ara para kol pwan, hapeko nombuwe ndramat andre kisatine kimat ara ma mwoiwan. Pe kapa ma nombuwe ndramat para kol pwan, pwen ma nombuwe ndramat para mwoiwarou i.

⁴⁵ Pwayan kinpwai toro: <<Ndramat iho mu mepo Atam, ara irayah ndramat hamou mwalen.>> Hapeko Atam hamou iho mulan, ara irayah ndramat para kiyki taleh kiya mwoiwa ndramat.

⁴⁶ Mwoiwa ndramat kinsa imu, ara pwi, hapeko nombuwe ndramat, pwen iya mulan mwoiwa ndramat.

⁴⁷ Ndramat iho mu, ara Ngindraimangsani yiy iyau kohu pwan, pe ndramat iho mulan, ara

iyau kol paingan yang.

⁴⁸ Pe yihu mepo para kol pwan ara tehe ndramat mepo mangsani yiy iyau pwan; pe yihu mepo para kol paingan yang, ara tehe yiy mepo iyau kol paingan yang.

⁴⁹ Pwen mwenserou tehe ndramat para kol pwan, pwen tora ko, andre mwenserou kirayah tehe ndramat para kol paingan yang i.

⁵⁰ Wawu nali pe pisu, upwai ngawan isa kili wawu, tehe nombuwe ndramat pe ndrai, ndre nombuwehu ndramat mepo andre kimat masih, ara andre kinto mwalen lang masih pwi, pe kinlahiy para kinna nondriya Kingtom ta Ngindrai, ara pwi.

⁵¹ Wawu kahalingiy, andre kupwaingani nongan handra kokohon kisa kili wawu: Pe andre worou masih kanmat pwi, hapeko andre Ngindrai kimbusi worou masih tukapiy—

⁵² pe andre kirayah kindrou pwi ko, tehe mararou ngara kikasi, pe kiro mwonen ndrah para lang kiyapwen kirang. Paratesah, ngasa ndrah andre kiya, pe hu ndramat kanmat andre hu kasatine, pe kanhipwen pwi, pe worou, ara Ngindrai andre kimbusi worou tukapiy.

⁵³ Paratesah, nombuwe ndramat mepo andre kimat, ara andre kipiye pe kirayah nombuwe ndramat mwalen, pe nombuwe ndramat mepo andre kihipwen, ara andre kipiye kirayah nombuwe ndramat mepo andre kinto-kinto.

⁵⁴ Pe kiro mwonen nombuwe worou mepo andre kimat ara kipiye pe andre kinmat pwi, pe nombuwe worou para kol pwan kirayah ara andre kiro mwalen. Pwen pwayan mepo

kinpwai ara andre kirayah manan toro:
<<Ngindrai ara kintamwaitini kimat.>>

55 <<O kimat, pwoke tam aleheh?

O kimat, pwoke para pwala tam aleheh?>>‡

56 Paratesah, pwala para kimat ara pakut
mwomwan, pe pwoke para pakut mwomwan,
ara nongan para pwahanou.

57 Hapeko tukarawuloh kiya kili Ngindrai! Yiy
iyki pwoke ta Yapan torou Yesu Kristus isa
kiltou, pe worou kantamwaitini kimat.

58 Pwen tora ko, wawu nali pe pisu para nere
imwonen, ara wawu koro tine pwokeyan, pe
hapesah mbuna kitiwani wawu. Wawu kaiki
wawu masih mbukenan kiya mbulya Yapan,
paratesah, wawu pahasaniy tehe mbulen wawu
tora mbusiy iya kili Yapan, ara andre kinna
mwaihei o, ara pwi.

16

Hu mbulte singayai tahu ndramira Ngindrai

¹ Kiya iya lohongai para singayai mepo wawu
mbultaniy para kisopwat hu ndramira Ngindrai:
Wawu koro ndruwa lohongai mepo kunpwai
kinna kili hu mepo hu rohum para kol Kalatiya.

² Lang sih kimu para sandre masih, ara
hamou-hamou tawawu kirato singayai hape kiro
mawen, mepo ngara Ngindrai ngara kitoholi
wawu iya aliy, ara akapo suran. Pwen kiro
mwonen kusa, ara andre wawu kanmbultani
singayai pwi.

‡ 15:55: Hosea 13:14

³ Pe kiro mwonen kusa rayah, ara andre kuratuluwi hu nongan para kipwainganiy tehe wawu rakinima hu, pe wawu pwandrisa hu para yihu kawiri yukyuk kiya Yerusalem.

⁴ Pe kapa kulohonganiy tehe ara hiyan para yo kuya yi, pwen andre hu kasusuye sura yo pe kaya.

Lohonga Pol mbukenan

⁵ Pe andre kuya pwen te kol namandran hape Masetoniya kimu na, kiyamulan andre kusa kili wawu—paratesah, andre kuya yau Masetoniya.

⁶ Pe matisan kuro sura wawu hape na, ndre kuro sura wawu nondriya lenge nowou, pwen andre wawu kasopwat yo kiro nondriya tokuyo para hape aleheh kuya aliy.

⁷ Paratesah, unamiliy para kusa nime wawu, pe mbuwali para kusa pe kunto ndrangan niwen pwi, ulohonganiy para kusa saisai pe kurosura wawu hape na, kapa ara Yapan kisomwiw.

⁸ Hapeko andre kuro kol ngawan Epesus kipoo kiya manne lang para Pentekos,

⁹ paratesah, Ngindrai ara kintipe sai hasai namandran para mbulen kinsa kili yo, konan hu ndramat soyon ngara hu kalowani yo.

¹⁰ Pe kiro mwonen Timoti kisa kili wawu, ara wawu kapwokere yiy kiya hiyan pe mbuna kinoh, kiro mwonen kiro sura wawu, paratesah, ngara kimbusi mbulya Yapan tehe yo ko.

¹¹ Pe hamou tawawu mbuna kinime yiy tehe yiy mwaihei o. Wawu kapwandrisa yiy kiyau kiya polo ndriya wayis, pwen pe andre kimui

kisa kili yo. Lohongo iti yiy tehe andre kisa kiya sura nalin hu.

¹² Pe nongna nali worou Apollos ara toro: Upwatisingiy para kisa kili wawu kiyasura hu nali wawu. Pe yiy kinhingorowei hiyan para kiya mahapo pwi. Hapeko andre kiya kapa sai kitte kiyatan.

¹³ Pe wawu koro hinehes, pe akapwotisingi lohongai ndrisiyon tawawu, pe akarawatini wawu, pe akoro tine pwokeyan.

¹⁴ Pe nondriya melit masih wawu kambusiy, ara ndriya wawu kimbulihi wawu pe akambusiy.

¹⁵ Wawu pahasani tehe hu ndrai sih ata Stepanas, ara yihu rayah yowe Ngindrai imu iya kili hu para kol namandran hape Akaya. Pe huiki hu masih iya mbulen ta hu ndramat haiyan ta Yapan. Pwen urakamam isa kili wawu nali pe pisu,

¹⁶ para akaiki wawu kaya pwan pahandra hu tehe hu pohon, pe akasusuye kiyasura hu kiya mbulen iye, pe akapo mbulen pwokeyan kiya aliy.

¹⁷ Pe upwes iro mwonen Stepanas, Potunatus, pe Akaikus ara husa rayah, paratesah, tesah wawu ndroisiy, ara hu sopwat wawu iya aliy.

¹⁸ Paratesah, hu mbusi mwoiwo ipwes pe lohonga wawu yi ikuw. Hu kamai tehen tora, ara hiyan para koro nimnim kiyata hu.

Nongan iya hapwen

¹⁹ Pe hu mepo hurokum hutora kol namandran hape Esiya, ara hu pwanos

ndrokololang isa kili wawu. Akwila pe Prisilla hilupa ndrololang tahlilu isa kili wawu iya ngala Yapan, pe hu mepo ngara karokum kaya harong kaya suwe hilu yi.

²⁰ Pe hu nali wawu pe pisu wawu masih hu topo aripo, ara hu pwanos ndrokololang isa kili wawu yi. Pe hamou-hamou tawawu kipa ndrokololang kiyapolo tahunghung haiyan.

²¹ Pe Yo Pol, ara uratuluwi nongan para ndrokololang iye, iya nimo mbukeno.

²² O Yapan asa, kapa ndramat hamou ndriyan kinmbulihi Yapan pwi—pwen andre Ngindrai kiten anan!

²³ Pahas ta Yapan Yesu ara kiro sura wawu.

²⁴ Pe iyau kili Yesu Kristus, ndriyo ara imbuluhi wawu masih. Ndrokonan.*

* **16:24:** nongan hayah ara huiki nongan <<ndrokonan>> iro aliy

Nongan Hiyan
Portions of the Holy Bible in the Nali Language of
Papua New Guinea
Buk Baibel long tokples Nali long Niugini

copyright © 2008, 2012, 2020, 2025 PNG Bible Translation Association

Language: Nali

Translation by: PNG Bible Translation Association

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2026-08-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 10 Aug 2026 from source files dated 10 Aug 2026

1c7cf377-af27-5ad9-9abb-06ab9a468be4